

Andreas Hasund Ødegård

Høyere utdanning i fotballfeltet

En kvalitativ studie av posisjonen til høyere utdanning i det profesjonelle fotballfeltet

Masteroppgave i Idrettsvitenskap

Trondheim, våren 2013

Forord

Denne masteroppgaven er skrevet ved Norges teknisk-naturvitenskaplige universitet (NTNU) og omhandler hvilken posisjon høyere utdanning har innenfor det norske profesjonelle fotballfeltet.

Arbeidet med oppgaven vil jeg oppsummere med tre ord: spennende, lærerikt og utfordrende. Det har vært utrolig gøy å skrive en så omfattende og selvstendig oppgave som har omhandlet et tema som jeg har funnet svært interessant. Oppgaven har naturligvis også krevd mye tid og stor innsats, og det er derfor med stor glede og stolthet at jeg nå leverer oppgaven.

Jeg vil i denne anledningen takke noen mennesker som har gjort masteroppgaven en realitet. Først og fremst en stor takk til min veileder Jan Erik Ingebrigtsen for gode konstruktive tilbakemeldinger gjennom hele prosessen. Jeg vil også takke miljøet på idrettsvitenskap for øvrig, og spesielt Lars, Ørjan, Espen og Eirik.

Jeg vil også rette en stor takk til mine informanter. Uten dem ville ikke studien vært mulig å gjennomføre. I denne anledning vil jeg også takke NISO for stor hjelpelighet med kontakt med spillerne.

Avslutningsvis vil jeg også takke min familie for stor støtte og god korrekturlesning. Jeg vil også rette en spesiell takk til min kjære Sara.

Andreas Hasund Ødegård

Trondheim, juni 2013

Sammendrag

Denne oppgaven omhandler hvilken posisjon høyere utdanning har innenfor det norske profesjonelle fotballfeltet. Oppgaven undersøker dette ved å analysere intervjudata fra åtte profesjonelle norske fotballspillere, i alderen 19-24. Teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992) fungerer som oppgavens teoretiske rammeverk.

Tidligere forskning har funnet at høyere utdanning er lavt verdsatt i idrettsfeltet, og at en kombinasjon ofte fører til en kapitalkonflikt (Hickey & Kelly, 2008; McGillivray, Fearn, & McIntosh, 2005). Det finnes likevel antydninger om at ytre påvirkning fra andre felt fører til at høyere utdanning stadig får en sterkere posisjon i fotballfeltet (McGillivray & McIntosh, 2006).

Resultatene avdekker at spillerne er svært tilknyttet fotballfeltet og har store ambisjoner for sin fremtid i feltet. For mange viser det seg riktignok problematisk å oppleve innpass i andre sosiale felt, som høyere utdanning. Det blir avdekket en særegen fotballkapital, som ikke blir verdsatt innenfor høyere utdanning og som ofte fører til en kapitalkonflikt.

Videre viser resultatene at det er vesentlig å ta lokale fotballfelt i betraktning når posisjonen til høyere utdanning skal avdekkes. Studien viser forskjeller mellom feltene når det kommer til tilknytning, tilrettelegging og holdninger til høyere utdanning. Det tre aspektene gjør til sammen at høyere utdanning får en sterkere posisjon i klubb B enn i klubb A.

Ut fra spillerens uttalelser virker det som de opplever at høyere utdanning får en stadig sterkere posisjon i fotballfeltet. Spillerne som ikke tar utdanning opplever i større grad en usikker fremtid, og oppgir derfor planer om høyere utdanning i fremtiden. I tillegg ønsker flertallet å arbeide utenfor fotballfeltet etter spillerkarrieren. Spillerne opplever at høyere utdanning vil sørge for en tryggere økonomisk fremtid, som virker å bety at de først og fremst har en instrumentell tilnærming til å studere.

Innholdsfortegnelse

Forord	I
Sammendrag	III
1. Innledning	1
1.1 Aktualisering	2
1.1.1 Kombinasjon av fotball og høyere utdanning.....	2
1.1.2 Usikre økonomiske tider i norsk fotball.....	3
1.2 Formål og problemstilling:	4
1.3 Teoretisk avgrensning	5
1.4 Leseguide	6
2. Tidligere studier	7
2.1 Idrett og utdanning	7
2.1.1 Ungdomsidrett.....	8
2.1.2 College- og Universitetsidrett.....	11
2.1.3 Profesjonell idrett.....	14
2.2 Fotball og høyere utdanning	18
3. Teori	23
3.1 Felt	24
3.1.1 Fotballfeltet.....	25
3.1.2 Lokale fotballfelt.....	26
3.1.3 Symbolsk vold.....	26
3.1.4 Endring.....	27
3.2 Kapital	28
4. Metode	31
4.1 Valg av metode	31
4.2 Kvalitativ metode	32
4.2.1 Studiens tilnærming.....	33
4.2.2 Kvalitative intervju.....	33
4.3 Datainnsamling	34
4.3.1 Tematisering og planlegging.....	34
4.3.2 Tilgang til feltet.....	35
4.3.3 Utvalg.....	35
4.3.4 Intervjuguide.....	37
4.3.5 Intervjuets gang.....	38
4.3.6 Transkribering.....	40
4.4 Analyse av intervjudata	41
4.5 Kvalitet i forskning	42
4.5.1 Troverdighet.....	42
4.5.2 Bekreftbarhet.....	43
4.5.3 Overførbarhet.....	44
4.6 Etikk	45
5. Analyse og diskusjon	47
5.1 Fotballfeltet	47
5.1.1 Sterk tilknytning til fotballfeltet.....	48
5.1.2 Store ambisjoner.....	49
5.1.3 Fotballkapital.....	51
5.2 Lokale fotballfelt	54
5.2.1 Ulik holdning til høyere utdanning.....	54
5.2.2 Kapitalkonflikt.....	56

5.2.3 Utfordrende kombinasjon	58
5.2.4 Tilrettelegging.....	61
5.2.5 Ansvar	64
5.3 Endring i posisjonen til høyere utdanning i fotballfeltet?	67
5.3.1 Usikker fremtid	67
5.3.2 Planer om høyere utdanning	71
5.3.3 Fremtidig jobb – utenfor fotballfeltet?.....	72
6.0 Etterord	75
6.1 Viktige funn.....	75
6.2 Veien videre.....	76
7.0 Litteraturliste	79
Vedlegg	I
Vedlegg 1: Informasjonsskriv angående mastergradsprosjekt.....	I
Vedlegg 2: Intervjuguide	II
Vedlegg 3: NSD registrering	III

Tabelliste

Tabell 1: Presentasjon av informanter	37
--	-----------

1. Innledning

Svært mange unge fotballspillere i Norge drømmer om å spille profesjonell fotball. Fotball har over lengre tid vært den ubestridt mest populære idretten i Norge, med 365000 medlemmer i 2011 (NIF, 2011). Profesjonell fotball blir ofte forbundet med store lønninger og høy status, og blir av mange sett på som et drømmeyrke. Det finnes imidlertid flere sider som ikke er like glamorøse. For det første er det et fåtall av de som satser på fotball i ung alder som evner å bli profesjonell fotballspillere. Sett bort ifra de største klubbene i verden, har mange lag opplevd økonomiske problemer de siste årene. For spillerne fører dette til lavere lønn og kortere kontrakstid (Haavik, 2010). Sammenlignet med andre yrker er en profesjonell fotballkarriere svært kort, og i tillegg kan en fotballkarriere brått være over ved alvorlige skader.

En fotballspiller vil derfor ha svært mange yrkesaktive år fremfor seg etter at fotballkarrieren er over. Muligheter som finnes etter at skoene er lagt på hylla vil derfor ofte avhenge av hvilke forberedelser som er blitt gjort for den nye fasen i livet. Det har visst seg at svært mange fotballspillere ønsker å jobbe innenfor fotballfeltet etter at spillerkarrieren er over, men det vil ikke være slike jobber til alle (Hickey & Kelly, 2008; McGillivray, et al., 2005; Solenes, Gammelsæter, & Herskedal, 2008; Sæther, 2013). De mest anerkjente og meriterte spillerne vil i tillegg ofte ha fordeler knyttet til slike jobber på grunn av deres status og godt utviklede sosiale nettverk. For at spillere skal unngå å havne i det tidligere profesjonelle spillere har omtalt som et ”ingen-manns-land” etter den aktive karrieren er over, vil en karriereplanlegging være hensiktsmessig (Kerr & Dacyshyn, 2000; McGillivray, et al., 2005). Den mest nærliggende formen for karriereplanlegging vil ofte være å gjennomføre høyere utdanning ved siden av fotballkarrieren.

Høyere utdanning har i likhet med fotball, en sterk posisjon i det norske samfunn. Svært mange unge velger å forlenge utdanningen fra den videregående skolen til høyskoler eller universitet. I alderen 20-39 år har 28,2 prosent av befolkningen gjennomført eller tar høyskole- eller universitetsutdanning, og andelen er stadig økende (SSB, 2012). Innenfor fotballfeltet er det kommet motstridene funn av utdanningsnivået blant de profesjonelle fotballspillerne i Norge. Solenes,

Gammelsæter, og Herskedal (2008) fant at omtrent halvparten av profesjonelle fotballspillere har gjennomført eller tar for tiden høyere utdanning, samtidig viser en undersøkelse gjennomført av 100 % fotball at åtte av ti tippeligaspillere mangler høyere utdanning (Bergli, 2010). Det virker med andre ord som at det er en uklarhet i hvilken grad profesjonelle fotballspillere er tilknyttet høyere utdanning. Det er flere antydninger fra tidligere forskning om at det er utfordrende å kombinere toppidrett og høyere utdanning. Mange timer av døgnet blir brukt til trening, reise og kamp, samt til restitusjon og oppbygging til trening. Tidligere forskning har funnet at hvis spillere havner i en konflikt mellom idrett og utdanning, vil idretten nesten alltid bli prioritert (Gilbert & Breivik, 1999; Hickey & Kelly, 2005, 2008; Stenset, 2011). Flere studier har også vist at idrettsutøvere er så knyttet til sin rolle i idrettsfeltet at de ikke finner seg til rette på andre felt i samfunnet (Adler & Adler, 1987; McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006; Miller & Kerr, 2002).

1.1 Aktualisering

1.1.1 Kombinasjon av fotball og høyere utdanning

Debatten om idrettsutøvere bør kombinere idrettssatsing med høyere utdanning er stadig aktuell. Det er ulike meninger og oppfatninger om hva som er rett å gjøre. På den ene siden har blant andre den norske fotballspilleren Markus Pedersen gått ut i media og sagt han føler han selv ikke trenger utdannelse. Han uttaler ”Jeg satser alt på fotball. Gjør man det bra, ramler pengene inn i kassen. Da trenger man ikke utdannelse” (Aas & Bergli, 2010). Holdningen om kun å fokusere på fotball er nok Pedersen ikke alene om å ha. Problemet vil være at i dagens usikre økonomiske arbeidsmarked er det ingen garantier for høye lønninger og gode kontrakter. En slik holdning vil derfor muligens være ødeleggende dersom fotballkarrieren ikke går etter planen, eller den dagen karrieren som spiller er over. Det er en rekke eksempler på fotballspillere som opplever å møte en tøff hverdag når fotballkarrieren er over. Den tidligere landslagskapteinen Claus Lundekvam har snakket ut om hvordan han opplevde at tiden etter karrieren var som et ”vakuum”, hvor man ikke vet hva man skal bedrive tiden med (Pamer, 2011). Selv om lønningene er høye vil de fleste ha nytte av å ha noe å drive med når en ikke lenger kan ha fotballen som arbeid. Flere spillere har uttalt at fotball fint lar seg kombinere med studier. Landslagsspiller Simen Brenne

mener det har vært alt for lite fokus på det å kombinere profesjonell fotball med å ta høyere utdanning ved siden av, fordi han opplever det som uproblematisk. Brenne sier videre at det er fint å få en avkobling fra fotballen, i tillegg til at man forbereder seg til tiden etter fotballkarrieren (Rønningen, 2010).

1.1.2 Usikre økonomiske tider i norsk fotball

De største fotballklubbene i verden kjøper og selger spillere for vanvittige summer, og de største fotballstjernene tjener flere millioner i uken. Hverdagen er riktignok svært annerledes for klubber i mindre anerkjente ligaer, som den norske tippeligaen. De siste årene har det vært stadige økonomiske problemer i tippeligaklubbene. Bosmandommen, som ble innført i 1995, førte på den ene siden til større frihet for spillerne. På den andre siden fører den også i mange sammenhenger til lavere lønninger, fordi klubbene ikke kan forvente å tjene penger på et spillersalg. Det har i tillegg ført til mindre satsing på yngre spillere fordi mer rutinerte spillere, gjerne fra utenlandske serier, blir hentet gratis (Hervik & Ohr, 2002). Lønningene og overgangssummene visste seg etter hvert utover 2000 tallet å likevel bli større, hovedsakelig på grunn klubbens jag etter suksess. Dette førte til at svært mange klubber i de seneste årene har som Colbjørnsen (2011) skriver: ”tatt seg van over hodet økonomisk”. Dette har ført til streng observasjon av fotballforbundet og i ytterste konsekvens konkurs, som skjedde med Lyn i 2010 (Colbjørnsen, 2011). I tillegg til dette er inntektene til flere tippeligaklubber betydeligere lavere i skrivende stund, en de var for fire-fem år siden. Dette skyldes i stor grad kraftige publikumssvikt (Vik, 2013).

Det er derfor grunn til å hevde at norsk fotball er inne i en fase hvor økonomien til flere klubber er usikker. Den økonomiske usikkerheten vil ramme klubbene ulikt, og de vil ha ulike måter å få endene til å møtes. En vanlig konsekvens vil være å gi spillerne kortere og lavere lønn, og gjerne kontrakter som er prestasjonsorienterte. I sum kan det være med å gi spillerne en mer usikker fremtid, hvor de kan bli nødt til å vurdere fremtiden sin i større grad.

1.2 Formål og problemstilling:

Kombinasjonen av fotball og høyere utdanning er et tema som har fått mye oppmerksomhet, og som stadig er relevant for de profesjonelle fotballspillerne i Norge. Det er derfor interessant å utforske hvordan spillerne opplever posisjonen høyere utdanning har innenfor fotballfeltet, og det er dette oppgaven vil søke etter å avdekke. Ved å intervjuer åtte spillere fra to ulike tippeligaklubber, vil deres holdninger og opplevelser rundt kombinasjonen av fotball og høyere utdanning være med på å avdekke hvilken posisjon høyere utdanning har i fotballfeltet. Til tross for en god del forskning på temaet idrett og høyere utdanning, er det i liten grad blitt kvalitativt forsket på dette temaet fra et utøverperspektiv. Oppgaven er begrenset til profesjonelle fotballspillere i Norge.

Oppgaven vil benytte teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992), som et teoretisk rammeverk for å analysere intervjumaterialet. I tillegg vil oppgavens funn bli sett i sammenheng med tidligere forskning. Oppgaven vil ta utgangspunkt i en hovedproblemstilling:

Hvilken posisjon har høyere utdanning i fotballfeltet?

For å sørge for at problemstillingen blir besvart på en helhetlig måte vil også oppgaven ha følgende underproblemstillinger:

Hvilken betydning har lokale fotballfelt for høyere utdanning sin posisjon?

Opplever spillerne en endring i posisjonen til høyere utdanning i fotballfeltet?

1.3 Teoretisk avgrensning

Som nevnt vil oppgaven ta i bruk Bourdieus sin teori om felt og kapital for å analysere de empiriske funnene, og kunne avdekke hvilken posisjon høyere utdanning har i fotballfeltet. Det er her viktig å presisere en teoretisk avgrensning i oppgaven. Habitusbegrepet som er sterkt tilknyttet felt og kapital, fordi i sum vil begrepene avdekke individets sosiale praksis (Bourdieu, 1984). Til tross for den sterke tilknytningen mellom begrepene vil ikke habitus bli benyttet som et teoretisk hjelpemiddel i denne oppgaven. Prieur (2006) skriver at habitus er disposisjoner som er tillærte og er blitt inkorporert og kroppsliggjort, og er dermed den instinktive og før-refleksive forståelsen av hva en burde gjøre i møte med ulike problemer og situasjoner. Habitus er med andre ord noe ubevisst, og som kan sees på individets ureflekterte rutiner (Webb, Schirato, & Danaher, 2002). Habitus er dermed ikke noe ett individ har, men noe ett individ er. Det faktum at habitusen til et individ ofte er ubevisst, gjør det vanskelig å avdekke ved intervju. Oppgaven søker å avdekke høyere utdanning sin plass i fotballfeltet, og derfor vil felt og kapital være de sentrale begrepene. Det vil allikevel være viktig å være klar oven hvordan habitusen for norske profesjonelle fotballspillere ser ut. Habitusen vil naturligvis ikke være identiske for alle profesjonelle fotballspillerne, men ifølge Jarvie og Maguire (1994) vil individer som opptar samme posisjoner i verden ofte ha lignende habitus. Dette er på grunn av det faktum at habitus er et produkt av den internaliseringen som ett individ gjør av sine sosiale strukturer, nærmer bestemt de sosiale posisjoner innenfor ulike felt. Det gjør at norske fotballspillere sannsynligvis vil ha noenlunde lik væremåte og interesser, selv om det naturligvis finnes unntak. Spillerne har alle fotball som arbeid og har etter all sannsynlighet vokst opp med fotballen som er svært viktig del av livet. Dette fører til at det går an å snakke om en fotballhabitus.

1.4 Leseguide

I kapitel 2 vil tidligere studier som har tatt for seg kombinasjonen idrett og utdanning bli presentert. Kapitlet er delt inn i ulike underkapitler som kategoriserer studiene etter alder og nivå. I tillegg til å gi et innblikk i forskningsfeltet for oppgavens tema, vil de tidligere studiene senere bli sett sammenheng med oppgavens empiriske funn. Dette vil være med på å gi mer utfyllende svar på oppgavens problemstillinger.

I kapitel 3 vil teorien om felt og kapital bli grundig gjort rede for. Teorien om felt og kapital vil være oppgavens teoretiske rammeverk, og være helt sentral for å svare på oppgavens problemstillinger.

I kapitel 4 vil det bli reflektert om de metodiske valg som er gjort i oppgaven. Kapitlet vil blant annet reflektere rundt valget av metode, prosessen rundt datainnsamlingen, og analysens fremgangsmåte. I tillegg vil undersøkelsens kvalitet vil bli diskutert, samt de etiske sidene.

Kapitel 5 er oppgavens analyse og diskusjon. Kapitlet er delt inn i tre underkapitler, for å på best mulig måte kunne svare på de ulike problemstillingen. Oppgavens empiriske funn vil bli sett i lys av teorien om felt og kapital, samt sett i sammenheng med tidligere studier.

I kapitel 6 vil oppgaven oppsummeres i et etterord. Oppgavens viktigste funn vil bli gjort rede for, i tillegg til en diskusjon om veien videre.

2. Tidligere studier

Det er blitt gjennomført en rekke tidligere studier som ser på kombinasjonen av idrett og utdanning. Denne oppgaven undersøker fotballspillers opplevelser av høyere utdanning, og derfor vil studier som ser på en slik kombinasjon for fotballspillere bli viet mest fokus. Det er allikevel relevant å ha ett videre perspektiv for å kunne tolke undersøkelsen funn også utfra forskning på andre idretter, fordi det er grunn til å tro at alle idrettsutøvere til en viss grad har like opplevelser og oppfatninger. Derfor vil også studier på andre idretter enn fotball bli inkludert i gjennomgangen av tidligere studier. Oppgaven har ett hovedfokus på høyere utdanning, men også studier som har studert ungdomsidrett og utdanning vil bli presentert. Dette er valgt for å gi et helhetlig bilde av kombinasjonen idrett og utdanning.

Oppgaven søkte etter både kvantitative og kvalitative studier, for å kunne få en bred forståelse for forskningsfeltet. Kvantitative studier med færre enn 100 respondenter ble utelukket, og kun studier som undersøkte ungdoms-, college og universitets- og profesjonelle utøvere ble inkludert. Studier som har undersøkt barneidrett eller idrett for eldre er dermed ikke inkludert. Oppgaven søkte i tråd med idrettslig prestasjonsnivå, utdanningsnivå fra grunnskole og videregående, til college og høyere utdanning. Studier som undersøker organisatoriske eller trener og leder perspektiver, vil ikke bli inkludert i denne oppgaven. Det er ikke lagt noen begrensinger på hvor studiene er gjennomført eller hvilken idrett utøverne har drevet, grunnet ett ønske om en helhetlig forståelse.

2.1 Idrett og utdanning

Det er blitt gjort en rekke studier som har sett på kombinasjonen av idrett og utdanning. Studiene vil bli presentert etter hvilket idrettsnivå de tilhører. Studier av ungdomsidrett og utdanning bli presentert først. Deretter vil studier av student-utøvere ved college og universitet bli presentert, før studier av profesjonelle idrettsutøvere tilslutt vil bli lagt frem.

2.1.1 Ungdomsidrett

Studiene som vil presentert har til felles at de alle har et utvalg som består av unge utøvere i aldersspennet mellom 12-19 år, som dermed faller innenfor kategorien for ungdomsidrett. Ungdomsidrettsutøverne som er inkludert i studiene driver idrett uprofesjonelt, men sin unge alder tatt i betraktning konkurrerer de på et høyt nivå innenfor ulike idretter.

Brettschneider (1999) tar for seg hvordan tyske ungdommer som er eliteutøvere evner å kombinere kravene som stilles av idretten og skolen. Utvalget besto av 700 utøvere fra elite idrettskoler, i alderen mellom 12-17, og disse med sammenlignet med et utvalg elever fra andre skoler. Ytterligere 40 kvalitative intervju ble gjennomført med fokus på akademisk prestasjoner. Undersøkelsen finner at idrettsutøvere er flinkere enn andre elever til å planlegge tiden, selv om dette ofte ser ut til å gå ut over fritiden. Undersøkelsen finner også idrettsutøverne hadde høyere selvoppfatning enn andre elever. Dette skyldes i stor grad deres gode tro på egen kropp og fysiske ferdigheter. Til tross for dette er ikke bekreftelse på gode idrettslige ferdigheter godt nok til å danne seg et god selvoppfatning. De kvalitative intervjuene finner at for mange vil også gode akademiske resultater ha en innvirkning på selvoppfattelsen. Skolen oppleves i all hovedsak som en viktig arena å prestere på, men ikke like viktig som på idrettsarenaen. Identiteten til utøverne blir i størst grad påvirket av deres idrettslige tilknytning, men tilknytningen til skolen er også med å prege deres selvbylde. Det er riktignok viktig å understreke at uten suksess innenfor idretten er essensielt for å utvikle en idrettsidentitet.

Bergsgard (2003) har skrevet en rapport som fokuserer på overgangsfasen fra ung til lovende og til en som satser fullt og helt på idretten. Undersøkelsen søker å avdekke ulike aspekter ved denne overgangen, men i denne sammenheng vil spørsmålet om fremtidige studier være relevant. Undersøkelsen har en kvantitativt design. Utvalget besto av 250 norske informanter, hvor 75 prosent spilte fotball, og de andre drev langrenn. Tre fjerdedeler av utvalget var under 18 år, 19 prosent var mellom 18-20 år, og seks prosent var over 20 år. Resultatene viser at på spørsmål om utøverne planla å ta studier ved siden av idretten, svarte hele 95 prosent "ja". Resultatene viser videre at 8/10 har en instrumentell tilnærming til det å studere. Det vil med andre ord si at utøverne har tenkt å studere for å sikre sin fremtid etter karriereslutt, eller om

karrieren plutselig blir avbrutt fremfor en stor interesse for å studere. Det er få spillere som oppgir at du vil studere fordi det er forventinger om det fra omgivelsene. Studiestedet blir funnet som den viktigste faktorer for at utøverne studerer. Det at studiestedet legger til rette for en kombinasjon blir funnet som en langt viktigere faktor enn at klubbene legger til rette. Det er altså først og fremst studiestedet som må legge til rette for utdanning, mener spillerne.

Studien til Christensen og Sørensen (2009) ser på hvordan unge danske talentfulle fotballspillere opplever kombinasjonen av idretten og skole, og hvordan de håndterer forventingene og presset de blir stilt ovenfor. Undersøkelsen ble gjort ved kvalitative gruppeintervju med 25 fotballspillere i alderen 15-19, med påfølgende individuelle intervju med åtte av spillerne. Unge fotballtalenter er forventet å fortsette sin utdanning samtidig som de skal finslipse sine talent som fotballspillere. Det fører til at de må kombinere forventinger fra begge sider samtidig, som oppleves utfordrende. Resultatene viser at fotballkulturen har en unik tiltrekning på fotballspillerne, men at også viktigheten av utdanning er blitt innprentet gjennom foreldre, samfunnet og utdanningsfeltet. Christensen og Sørensen (2009) skriver at det er viktig å erkjenne at det for mange fotballspillere vil være vanskelig å få ut sitt potensiale både som fotballspiller og som student på samme tid. Hvis en slik kombinasjon skal være mulig vil flere unge fotballspillere kunne trenge et mer nyansert opplegg gjennom individuell veiledning og rådgivning. Dette vil føre til bedre planlagte dager, og større mulighet for å lykkes på to fronter.

Jonker, Elferink-Gemser, og Visscher (2009) har sammenlignet akademiske resultater for 200 talentfulle nederlandske idrettsutøvere i alderen 14-16 år, i året 1992/1993 med 2006/2007. Resultatene viser at det var flere idrettsutøvere i 2006/2007 som tok før-universitet program enn tilfelle var i 1992/1993, og dette til tross for at det viste seg at idrettsutøverne i nyere tid har flere treningstimer. Resultatene viser også at det i snitt var flere idrettsutøverne i 2006/2007 som tok før-universitets fag enn det nasjonale gjennomsnittet. Jonker, Elferink-Gemser og Visscher (2009) mener at funnene kan tyde på at det ikke bare er belegg for å påstå at idrett og utdanning fint kan komplementeres, men også at idrett faktisk kan vise seg gunstig for akademiske prestasjoner. Dette begrunnes med at idrettsutøvere har dannet seg gode selvregulerende ferdigheter innenfor idretten, som kan overføres og brukes innenfor

akademiske situasjoner. Det nasjonale gjennomsnittet viste ingen signifikant forskjell fra 1992/1993 til 2006/2007, som betyr at utdanningsnivået i Nederland for 14-16 åringer har holdt seg relativt stabilt de siste årene.

Jonker, Elferink-Gemser, Toering, Lyons og Visscher (2010) undersøkelse bygger videre på deres forskning fra 2009. Studien undersøker akademisk prestasjon og selvregulerende ferdigheter, i form av planlegging, selvovervåking, evaluering, refleksjon, innsats og mestringstro. Utvalget i studien er 128 talentfulle nederlandske fotballspillere i alderen 12-16 og 164 vanlige studenter i en kontrollgruppe. Resultatene viser at det er en større andel fotballspillere som tar før-universitets undervisningsprogram, enn tilfelle er for vanlige studenter. Fotballspilleren rapporterte også mer bruk av selvregulerende ferdigheter, særlig selvovervåking, evaluering, refleksjon og innsats. Det blir konkludert med at fotballspillerens gode selvregulerende ferdigheter er hovedgrunnen til at mange klarer å prestere godt både akademisk og idrettslig.

Sæther (2013) undersøkelse tar utgangspunkt i norske fotballtalenters ambisjoner, og ville se om de planlegger å velge idrettslinje ved videregående skole for å i større grad få tilrettelagt sin videre fotballkarriere. Undersøkelsen er gjort kvantitativt og utvalget består av 84 norske fotballspillere som ble plukket ut til å være med på nasjonale samlinger i alderen 15 og 16 år. Resultatene viser at norske fotballtalenter har store ambisjoner for sin fotballkarriere, hvor hele 77 prosent har planer om å spille på internasjonalt nivå. Resultatene viser videre at 86 prosent av utvalget planla å ta en idrettslig studieretning på videregående skole. Dette mener Sæther (2013) i stor grad skyldes at spillerne vil få større muligheter for å tilpasse satsingen som fotballspillere, i tillegg til press fra trenere om å velge en studieretning som på best måte legger til rette for fotballsatsning. Det faktum at fotballtalentene i stor grad velger idrettslig studieretning er ikke utelukkende positivt, og kan bety at fotballspillerne styrker sin fotballidentitet og samtidig utelukker andre identiteter. Dette kan være et problem for de spillerne som ikke lykkes med sin fotballkarrierer. Videre ble spillerne spurt om hva de kunne tenke seg å jobbe med i fremtiden, og av de spillerne som vil spille på et internasjonalt nivå, ser hele 70% for seg en jobb innenfor fotballen. Kun 5% av spillerne som har ambisjoner om en fotballkarriere i utlandet har planer om en akademisk utdanning, mot 30 % av de som planlegger å bli tippeligaspillere. Det viser

seg dermed at det er en del fotballspillere som ønsker å ta høyere utdanning enten ved siden av fotballkarrierer eller i etterkant.

Oppsummering

Studiene på hvordan utøvere i ungdomsidretten opplever forholdet til utdanning har gitt ulike funn. Christensen og Sørensen (2009) finner at fotball har en unik tiltrekning til ungdom, og klubbens kultur og normer blir tidlig integrert hos utøveren. Utdannelse har ikke blitt verdsatt i en slik kultur, men utøverne er likevel klar over viktigheten av utdanning, og havner derfor i ett dilemma. Ungdomsidrett er blitt funnet å ikke ha noen negativ, og heller muligens en positiv, innvirkning på akademiske prestasjoner (Jonker, et al., 2010; Jonker, et al., 2009). Dette skyldes i stor grad at idrettsutøvere utvikler gode selvregulerende ferdigheter som overføres til utdanningen. Det har også vist seg at unge idrettsutøvere må være spesielt dyktige til å planlegge tiden sin, om de skal lykkes i å kombinere idrett og utdanning. Idrettsutøvere har bedre generell selvoppfatning enn vanlige elever, hvor både idrettslige og akademiske resultater er viktige for denne utviklingen, dog i ulik grad (Brettschneider, 1999). Unge fotballtalenter har store fotballambisjoner, og styrker sin tilknytning til fotballen ved å velge idrettsspesialisering i utdanningssammenheng (Sæther, 2013). Bergsgard (2003) har funnet at unge idrettsutøvere er klar over viktigheten av å ta høyere utdanning, selv om det er av instrumentelle motiv.

2.1.2 College- og Universitetsidrett

Det er gjort en rekke studier som undersøker studenter som driver idrett i et college eller universitet, og hvordan de opplever forholdet mellom idrett og utdanning. Studiene er i all hovedsak amerikanske, og utvalget er i litteraturen omtalt ”student-athletes”. I denne oppgaven vil de bli omtalt som student-utøvere. Studiene undersøker student-utøvere ved en rekke ulike idretter, men alderen er omtrent den samme i alle studiene.

Adler og Adler (1987) gjorde en deltagende observasjonsundersøkelse over fire år i et amerikansk college-basketballag, og var interessert i å se hvordan de taklet rolleforventningene fra et idretts-, sosialt- og akademisk perspektiv. Undersøkelsen avdekket at student-utøverne i stor grad opplevde en rollekonflikt mellom de ulike

forventingene som de blir stilt ovenfor. I de fleste tilfellene ble den akademiske rollen nedprioritert, og i noen tilfeller helt forlatt. Det var flere grunner til at student-utøverne nedprioriterte det akademiske. Student-utøverne opplever mindre hyppig og konkret tilbakemelding i utdanningssammenheng, enn de er vant med fra idretten. I tillegg er student-utøverne indre motivert for å lykkes i idrett, og ytre motivert for utdanning. Student-utøverne følte også at omgivelsene identifiserte dem med deres idrettslige rolle i nesten alle sosiale settinger de befant seg i, og dette påvirket individene til å se på den idrettslige rollen som sin primær identitet.

Simons, Derek Van og Covington (1999) har studert motivasjonen til 361 amerikanske universitetsstudenter som drev idrett, gjennom å spørre om hvilke faktorer som påvirker motivasjonen innenfor både utdanning og idrett. Funnene viser blant annet at desto mer forpliktet individet er til idretten, desto mindre indre motivert er det for utdanning. Utøvere med høy forpliktelse for idrett, hadde lavere akademisk selvfølelse og fikk dårligere karakterer enn de som, i like stor grad, var opptatt av å prestere innenfor utdanning. Simons et. al. (1999) forklarer funnene ved at mange av studentene som presterer godt innenfor en idrett blir rekruttert til universitetene hovedsakelig på grunn av deres idrettslige kompetanse. Denne kompetansen er blitt dannet og belønnet av foreldre, trenere og jevnaldrende over tid. Deres kompetanse innenfor utdanning vil variere i langt større grad grunnet ulike sosiokulturelle forutsetninger og akademisk ferdigheter. På et universitet blir en student stilt ovenfor akademisk press og forventinger. Dette vil i mange sammenhenger komme i konflikt med tid og energi som tidligere er blitt brukt på idrettslige prestasjoner. En slik konflikt fører nesten alltid til at idretten blir prioritert, og utdannelse blir kommende i andre rekke. Dårligere akademiske resultater viser seg ofte å bli begrunnet i at idretten tar mye tid.

Richards og Aries (1999) undersøkte i sin studie 219 studenter ved ett universitet i USA, og i utvalget var det både student-utøvere og vanlige studenter. Studien søkte å avdekke blant annet om idrettsdeltagelse hindret akademisk suksess. Resultatene viser at idrettsutøvere og vanlige studenter bruker like mange timer i undervisningssammenheng og til å studere i snitt per uke. Idrettsutøvere brukte i tillegg til dette langt mer tid på andre aktiviteter, i deres tilfelle idrett, enn vanlige studenter brukte på fritidsaktiviteter. Karaktermessig var det heller ingen forskjell fra

idrettsutøverne til de andre studenter. De fleste idrettsutøverne oppga at de ikke opplevde noen konflikt mellom utdanning og idrett. Det ble funnet visse forskjeller mellom idrettsutøverne og de vanlige studentene, og en av dem var at idrettsutøvere opplevde det langt vanskeligere å bli oppfattet seriøst av professorer ved universitetet.

Martens og Cox (2000) undersøkte 226 amerikanske college studenter og var interessert i deres tanker rundt karriereutvikling. Blant utvalget var det både studenter som drev idrett ved siden av studiene og vanlige studenter. Resultatene viser signifikante forskjeller mellom utøver og ikke-utøvere når det kommer til karriereplanlegging. Utøverne ser ikke ut til å planlegge for en karriere utenfor idretten, mens dette er langt vanligere for studentene som ikke bedriver idrett ved siden av, og som i langt større grad lager realistiske utdannings- og karriereplaner. Idrettsutøvere viser seg også som mindre villige til å søke karriererådgiving, og Martens og Cox (2000) mener dette kan skyldes at idrettsutøvere er vant med å få tilrettelagt planer av trenere. I tillegg har utøverne mindre tid tilgjengelig grunnet treningstider og konkurranser og opplever stort press på begge arenaer.

Miller og Kerr (2002) undersøkte kvalitativt de idrettslige, akademiske og sosiale opplevelsene for åtte student-utøvere i Canada, som drev med enten basketball, volleyball, svømming eller løping. Undersøkelsen fant at det virker som det var en konstant spenning mellom idrett, utdanning og deres sosiale liv. Det sosiale måtte ofte vike, hvis en student-utøver skal kunne klare forventningene som stilles. I noen tilfeller følte mange at de måtte velge å prioritere idrett eller utdanning, og når de ble stilt ovenfor dette valget ble idretten nesten alltid valgt. Miller og Kerr (2002) mener at deres funn er faretruende på den måten at mange unge idrettsutøvere har en usunn over-identifikasjon med idretten sin, noe som fører til lav vektlegging av akademiske og sosiale sider ved deres liv.

Aquilina (2009) skrev sin doktorgradsavhandling om hvordan utøver-studenter opplever å studere og drive idrett samtidig, og hvilke faktorer som påvirker deres personlige utdanningsbeslutninger. Undersøkelsen ble gjennomført ved å intervju 16 tidligere eller daværende profesjonelle idrettsutøvere som enten var tidligere eller daværende studenter i Finland, Frankrike og Storbritannia. Funnene viser at de fleste mente at det er mulig med en vellykket kombinasjon av en idrettskarriere med

utdanning, gitt visse forutsetninger. Utøver-studenten må selv må være dedikert til å klare en slik kombinasjon, og må evne å planlegge og organisere tiden systematisk. Utøver-studentene mente også at det er flere av ferdighetene som læres enten i idrett eller i undervisning som kan overføres til hverandre, slik som lederskap, målsetting og analytiske ferdigheter. Utøver-studentene opplevde også at de akademiske institusjonene må være villig til å legge til rette for at en utøver kan drive idrett og utdanning. Klubbene må også i større grad tilrettelegge, gjennom å utvikle en kultur som verdsetter utdanning. Det var ulike opplevelser når det gjaldt om utøver-studentene følte de måtte prioritere en av delene fremfor det andre. For noen gikk det greit å fokusere fullt ut både på idrett og utdanning, men de fleste følte de at de måtte prioritere ett av områdene. Av disse var det vanlig å prioritere idretten i perioder av året, og utdanning i andre perioder. Samtidig fantes det en del som konsekvent prioriterte idrett over utdanning.

Oppsummering

Studiene som er blitt gjort på student-utøver ved college eller universitet har gitt en rekke funn. Det har blitt påpekt at student-utøvere har like gode akademiske resultater som andre studenter, noe som ofte skyldes at det er flinke til å planlegge tiden (Richards & Aries, 1999). Andre funn viser at student-utøvere nedprioriterte utdanning av ulike grunner og ofte grunnet en overidentifikasjon med en idrettsrolle (Adler & Adler, 1987; Miller & Kerr, 2002) og at de har lavere, og større grad ytre enn indre motivasjon, enn andre studenter (Adler & Adler, 1987; Simons, et al., 1999). Richards og Aries (1999) undersøkelse fant at student-utøverne ikke opplevde noen konflikt mellom idrett og utdanning, men det motsatte ble funnet i flere studier (Aquilina, 2009; Miller & Kerr, 2002; Simons, et al., 1999).

2.1.3 Profesjonell idrett

Profesjonell idrett kjennetegnes med at utøverne får lønn og at de konkurrerer på et høyt nivå enten nasjonalt eller internasjonalt, og at idretten dermed kan bli sett på som et yrke. I gjennomgangen vil det være studier som undersøker aktive idrettsutøvere og retrospektive studier som ber tidligere profesjonelle utøver om å reflektere over tiden som utøver. Studiene har undersøkt ulike idretter, og kommer fra ulike land. Studier

som undersøker kombinasjonen av fotball og høyere utdanning vil bli presentert senere.

Gilbert og Brevik (1999) skrev en rapport hvor de ville finne ut hva som kjennetegner de mest vellykkede idrettsutøverne i Norge, og den er gjennomført i samarbeid med olympiatoppen. Rapporten ble gjort på slutten av 1990 tallet, i det som ofte blir omtalt som gullalderen i norsk idrettshistorie. Det ble gjennomført intervju med 18 av de antatt beste idrettsutøverne i landet, samtidig som det ble gjort intervju med like mange i en kontrollgruppe, som besto av idrettsutøvere som av ulike grunner ikke hadde nådd opp i verdenseliten. Av de 18 profesjonelle utøverne har 50 % av utvalget begynt med høyere utdanning, men kun 6% har fullført. Utøverne sier at de opplever en konflikt mellom skole - og senere studier – og idrett. Dette kan tolkes som at idrettsutøvere som lykkes, ikke føler et behov for å ta høyere utdanning. Når det oppstår en konflikt mellom idrett og utdanning, sier 15 av de 18 personene at de prioriterer idretten. Grunnen til et slikt valg varierer, men de mest oppgitte årsakene var at trening, konkurranser, reiser og samlinger tok for mye tid. Toppidrettsutøvere snakker ofte om viktigheten av at totalbelastningen ikke blir for stor, og høyere utdanning som ofte innebærer lesning, innleveringer og eksamener, kan oppleves som en for stor belastning (Gilbert & Breivik, 1999).

Hickey og Kelly (2005, 2008) har i to artikler diskutert funn som ble gjort i en undersøkelse utført av the Australian Football League (AFL)¹. De to undersøkelsene søkte å avdekke hvordan utøverne utvikler en profesjonell identitet som australske fotballspillere gjennom intervjuer. Hickey og Kelly (2005) konsentrerte seg om de utøvere som befinner seg tidlig i karrieren, mens Hickey og Kelly (2008) var mer omfattende og delte i tre kategorier; Tidlig-karriere-spillere, Etablert-karriere-spillere og Sen-karriere-spillere og ledere i Australian Football League (AFL). Tidlig-karriere-spillere ser ut til å sette fotball som første, andre og tredje prioritering, og utdanning får svært lav prioritet. Det er med andre ord nær sagt all oppmerksomhet. Tidlig-karriere-spillere opplever kravene for å lykkes som så tøffe, at det vil kreve svært mye tid og innsats om en skal lykkes. Utdanning blir derfor av mange sett på som en forstyrrelse som tar for mye tid bort fra idrettssatsing, og vanskelig lar seg

¹ Australsk fotball er ikke til å forveksle med verken amerikansk fotball europeisk fotball, og er en

kombinere. Selv om deres underprestasjon på skolen ble sett på med skuffelse av mange, opplevde de samtidig utdanning som noe de ofrer for å kunne lykkes på idrettsarenaen (Hickey & Kelly, 2005, 2008).

De etablerte-karriere-spillerne er spillere som har lyktes som profesjonell utøvere over tid. Dett har ført til at deres idrettsidentitet er svært sterk, og få utøvere så ut til å være interessert i å bruke tid på karriereplanlegging som kunne distrahere dem fra fotballen. Deres fokus lå i å vedlikeholde og utvikle ferdigheter innenfor idretten, og deres interesse for utdanning virket fraværende (Hickey & Kelly, 2008). Sen-karriere-spillere har vært med i den profesjonelle australske fotballigaen i åtte år eller mer, og er derfor etablerte og gjerne respekterte utøvere. Selv om slike utøvere vet at idrettskarrieren nærmer seg slutten, var det et unisont ønske om å spille så lenge som mulig. Spillere i denne fasen av karrieren er fullt klar over at det ikke er lenge igjen av idrettskarrieren, men deres fokus var ikke på hva som ville skje når skoene måtte legges på hylla. De oppga at de ville ha mer enn nok tid til å finne ut hva de skulle videre i livet, når idretten ikke lenger var mulig å drive på et profesjonelt nivå. Australske fotballspillere opplever en rekke spenninger i forsøket å respondere på presset som ofte er assosiert med å ta utdanning ved siden av fotballen. Tid og tilgang er gjentakene grunner for vanskelighetene, men den viktigste grunnen som blir funnet er mangelen på fokus og engasjement. Mange prøver å få til kombinasjonen, men når spillerne føler seg nødt til å prioritere velger omtrent alle idretten som første prioritet. Selv om det fantes klare tegn på at klubbene anerkjente verdien av at deres spillere er involvert i utdanning ved siden av idretten, var graden av prioritering rettet mot dette varierende (Hickey & Kelly, 2008).

Stenset (2011) har kvalitativt undersøkt seks norske toppidrettsutøveres opplevelser av forholdet mellom idrett og utdanning. Studien finner at utøverne opplever en reell konflikt i forholdet mellom toppidrett og utdanning. Det oppleves som svært problematisk å prestere på begge arenaer samtidig og utøverne følger derfor ofte at de må velge. Samtlige av toppidrettsutøverne i undersøkelsen sier de har valgt idretten. Et annet interessant funn er at utøvere opplever kompetanse innen idretten ved å mestre de kulturelle og tekniske ferdighetene som er nødvendig i deres idrettsfelt, men en slik kompetanse oppleves derimot ikke innenfor utdanningsfeltet.

Studiene til Gearing (1999) og Kerr og Dacyshyn (2000) er kategorisert sammen fordi de skiller seg ut ved å være retrospektive studier. De har funnet at tidligere idrettsutøvere har opplevd vanskeligheter i overgangen fra en aktiv karriere.

Gearing (1999) undersøkte hvordan 12 tidligere profesjonelle fotballspillere i England har opplevde aldring og pensjonsalder. Studien finner blant annet at de tidligere spillerne har hatt en så sterk tilknytning til fotballen og deres rolle som fotballspiller at det har ført til problemer senere i livet. Fotballen blir funnet å være et felt som er preget av anti-intellektualisme, og dette blir gjenskapt gjennom den daglige praksis i fotballklubbene. Dette fører til at spillerne er dårlig rustet til å finne seg til rette i andre områder av samfunnet, som eksempelvis høyere utdanning.

Kerr og Dacyshyn (2000) intervjuet syv tidligere profesjonelle kvinnelige turnere fra Canada for å undersøke hvordan livet etter karrieren hadde vært. Kun to av de syv utøverne beskrev overgangen fra idrett som problemfri. De andre opplevde store vanskeligheter etter endt idrettskarriere, med en følelse av å bli plassert i en ”ingenmanns-land”. Kvinnene opplevde en søken, eller i noen tilfeller en kamp, for å finne seg en ny identitet.

Oppsummering

Studier som har undersøkt hvordan profesjonelle idrettsutøvere opplever utdanning har gitt mange ulike funn. Flere av undersøkelsene finner at hvis en profesjonell idrettsutøver opplever en konflikt mellom idrett og utdanning, velger de nesten alltid å prioritere idretten (Gilbert & Breivik, 1999; Stenset, 2011). Det blir også funnet at mange idrettsutøvere ikke ser noen nødvendighet i å ta utdanning, og at all tid burde brukes til å vedlikeholde og forbedre det idrettslige potensiale. Utøverne setter fysisk kapital høyere enn kulturell kapital, og det skyldes ofte kulturen som er innenfor idrettsklubber (Hickey & Kelly, 2005, 2008). Mange idrettsutøverne lar enten være å tenke på livet etter karrieren eller har ikke bestemt seg for hva de skal gjøre. Mange opplever at de gruer seg til når idrettskarrieren er over og de fleste ser for seg en fremtidig jobb innenfor idretten (Hickey & Kelly, 2008) For mange oppleves overgangen fra idrettsaktiv til jobbsøkende som svært vanskelig og problemfylt (Gearing, 1999; Kerr & Dacyshyn, 2000).

2.2 Fotball og høyere utdanning

Oppgaven søker å avdekke posisjonen til høyere utdanning i fotballfeltet, og derfor vil tidligere studier som har sett på fotball og høyere utdanning være relevante og nærliggende å sammenligne empiriske funn med. Alle studiene har undersøkt profesjonell fotball, og samtlige er fra et utøverperspektiv.

Studiet til McGillivray, Fearn, og McIntosh (2005) undersøker hvordan fotball påvirker og styrer livet til unge skotske fotballspillere. Undersøkelsen er gjort kvantitativt med et utvalg med 600 respondenter på tvers av alle klubber i de fire øverste divisjonene i Skottland, bortsett fra de to største på det tidspunktet, Glasgow klubbene Celtic og Rangers. Studien tar i likhet med denne oppgaven i bruk Bourdieus sin teori om felt og kapital, i tillegg til habitus, for å forstå hvordan skotske fotballspillere opplever forholdet til utdanning. Det blir funnet at en stor del av utvalget mener at deres engasjement til fotball feltet har en negativ effekt på utdanningsfeltet. Skolen blir tydelig prioritert etter fotballen. Fotballklubber kan virke kyniske, i å invitere gutter inn i et felt som er preget av en usikker fremtid (skader, ikke satset på), samtidig som det går utover utdanning. Ved å bevege seg inn i et anti-intellektuelt felt hvor maskuline verdier er gjeldene, er unge spillere utsatt for omgivelser som stadig fraråder utdanning, og med det gjør muligheter etter endt fotballkarriere langt færre, når deres kroppslige kapital ikke lenger er tilstrekkelig.

Det blir funnet at fotballspillere har svært mye fritid som kan brukes til det de måtte ønske. Fotballspillere bruker denne tiden i svært liten grad til utdanning som kan få positive følger etter karriere. Spillerne ser ikke ut til å tenke på et liv utenom idretten, og er ikke bekymret for hva som vil skje senere i livet, eller ved en skade. Fotballklubbene er på ingen måte uskyldig når det kommer til spillernes lille eller fraværende tanke på utdanning og fremtiden. Klubber har langt større fokus på nåtid enn fremtid, og de råder spillerne til å prioritere å holde deres kroppslige kapital ved like. Spillere blir gjennom karrieren styrt av klubbens miljø og regler og det fører til at mange ofte opplever en dramatisk forandring i livsstil når fotballkarrieren er over. Denne forandringen er det mange som ikke er klar over og forberedt på. Spillerne føler ofte at de blir etterlatt i ett ingenmannsland. I undersøkelsen til McGillivray, et al. (2005) viser det seg at 59 prosent har tenkt på hva de vil gjøre etter endt karriere, men 42 prosent ikke hadde bestemt seg. De aller fleste oppga at de ville bli værende

innenfor fotballen, men kun 20 prosent oppga at de ville prøve seg på en karriereveg. 77 prosent oppga at deres klubber aldri hadde gitt dem råd og veiledning for et liv etter karriereslutt, noe som understreker at klubber viker unna å investere i kulturelle kapital for sine spillere (McGillivray, et al., 2005).

McGillivray og McIntosh (2006) bygger videre på forskningen gjort av McGillivray, et al., (2005), ved å intervju spillere fra to profesjonelle skotske fotballklubber og undersøke hvordan utøverne selv opplever utdanning. Bourdieus sine begrep om habitus, kapital og felt kan forklare hvordan profesjonelle fotballspillere former sin sosiale praksis med spesiell vekt på deres tilknytning, eller ikke-tilknytning, til utdanningsdiskurser. Det ble gjennomført intervjuer med spillerne fra to skotske profesjonelle fotballag hvor spillerens egne meninger og forklaringer sto i fokus. McGillivray og McIntosh (2006) finner at det finnes en kapitalkonflikt i møte mellom fotballfeltet og høyere utdanning. Spillere veier den fysiske kapitalen langt høyere en kulturell kapital, og dette påvirker spillerens tilknytning til høyere utdanning. Dette er et problem fordi fotballfeltet blir funnet å være et autonomt felt, som i liten grad overlapper med andre felt. Av denne grunn vil spillerne slite med å finne seg til rette i andre sosiale felt, som fort blir en realitet når fotballkarrieren er over. Det virker som at alder har liten betydning for holdningen til høyere utdanning, hvor både yngre og eldre nedprioriterer utdanning. Det viser seg også at flere spillerne er svært opptatt av å forsvare sine valg om å nedprioritere utdanning for fotball. Til tross for dette er det tegn til forandringer i fotballfeltet som går ut på at spillere nå er mer bevisst på at det kommer et liv etter endt karriere. Økonomisk ustabilitet i fotballen, og kortere kontrakter er katalysatorer for denne forandringen, og det fører til en større bevissthet og anerkjennelse av høyere utdanning. En slik utvikling vil riktignok først og fremst være en pragmatisk respons, hvor spillerne er utelukkende ute etter å studere på grunn av de positive effektene dette gir. Spillere vil derfor være ytre påvirket, fremfor et å ha et indre ønske om å øke sin kompetansen (McGillivray & McIntosh, 2006).

Solnes, Gammelsæter og Herskedal (2008) har i sin studie undersøkt kombinasjonen av det å være toppidrettsutøvere og student på høyere studier i Norge.

133 respondenter er hentet fra Gildeserien² og Tippeligaen og Adeccoligaen³. Funnene i undersøkelsen viser at utdanningsnivå viser seg først og fremst å være høyt i begge idretter, men det finnes noen markante forskjeller. Videregående skole blir fullført av nesten hele utvalget, mens det er 48 prosent som tar høyere høyskole eller universitetsfag. Høyere utdanning er langt vanligere hos de kvinnelige håndballspillerne enn hos fotballherrene, og dette mener Solenes, et al., (2008) har en naturlig forklaring i at herrefotball er langt mer kommersialisert enn i kvinnehåndball. Det fører til høyere lønninger til spillere, og gode økonomiske betingelser fører til at utøverne ikke ser behovet for å studere eller jobbe ved siden av. Resultatene viser også at andelen fotballspillere som er bekymret for fremtiden etter endt idrettskarriere er noe høyere enn hva tilfellet er blant håndballspillere. Dette mener Solenes, et al., (2008) skyldes at håndballspillere driver mer aktivt med yrkesforberedelser, som studier eller jobb, gjennom idrettskarrieren. Dette vil sannsynligvis føre til bedre sikkerhet for å ha en jobb å falle tilbake på, når idrettskarrieren er over. Når det gjelder fremtiden etter karriereslutt vil fotballherrene i langt større grad enn håndballkvinnene jobbe innenfor sitt idrettsfelt. Dette kan skyldes at fotballspillerne ikke opplever noen særlig kompetanse i andre sosiale felt enn sitt idrettsfelt. Omtrent 20 prosent fra begge idrettene syntes det er problematisk å kombinere toppidrett og utdanning, og flere av de samme faktorene blir vektlagt, hovedsakelig tid og reise. Fotballherrene opplever dårlige tilrettelegging fra klubbene for å kunne ta høyere utdanning i forhold til håndballkvinnene. Grunnen til dette kan være at de dårlige økonomiske betingelsene for å drive profesjonell håndball gjør at klubbene legger til rette for utdanning som et viktig rekrutteringsinstrument. Selv om muligheten for å kombinere idrett og utdanninger likevel er til stede, er det mange av fotballherrene som velger å kun fokusere på idretten. Henningsen (2001, i Solenes, et. al. 2008) mener at spillerne ikke tar et valg mellom idrett foran utdanning, men at de heller velger å forfølge sitt talent eller "kall" om å bli en så god fotballspiller som mulig. Flere av spillerne legger vekt på at trenere og spillergruppen kan påvirke dem til å ta utdanning. En bevisst politikk om utdanning fra klubbens side kan derfor virke som å gi spillerne oppmuntring til tanken om å kombinere idrett og utdanning. Det kan derfor virke som at klubbene har stor betydning når det kommer til spørsmålet om å

² Toppdivisjonen i håndball for kvinner

³ De to øverste divisjonene i norsk herrefotball

kombinere idrett og utdanning. Fotballklubbene på sin side forventer at spillerne fokuserer for fullt på idretten, og de legger ikke til rette for utdanning men gir uvørne høye lønninger som de kan leve godt av (Solenes, et al., 2008).

Oppsummering

Studiene som har undersøkt forholdet mellom profesjonell fotball og høyere utdanning, har avdekket flere funn. Studiene kommer frem til mye av det samme, noe som kan antyde at posisjonen for høyere utdannings i fotballfeltet oppleves likt for mange spillere. Det blir funnet klare tegn til at mange fotballspillere ikke ser noe behov for å ta utdanning, og heller vil benytte tiden til å vedlikeholde og utvikle deres fotballkompetanse (McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006). Til tross for at flere spillere ikke ser behovet for høyere utdanning, opplever mange at de gruer seg til at fotballkarrieren er over. De fleste ser for seg en jobb innenfor fotballfeltet (McGillivray, et al., 2005; Solenes, et al., 2008). Solenes, et al., (2008) finner at klubben har stor betydning for spillerens holdning til høyere utdanning. Det er likevel blitt funnet antydninger om at det er en endring på gang i fotballfeltet, hvor høyere utdanning stadig får en sterkere posisjon (McGillivray & McIntosh, 2006).

Den tidligere forskningen på forskningsfeltet har som en ser variert mellom idretter og nivå. Oppgavens funn vil bli sammenlignet med de tidligere funnene, men for å få en rikere forståelse vil det være hensiktsmessig å ha en teoretisk utgangspunkt. Oppgaven vil derfor benytte seg av teorien om felt og kapital som et teoretisk rammeverk. Dette vil i det følgende bli presentert.

3. Teori

Som et teoretisk verktøy for å kunne forstå og forklare høyere utdanning sin posisjon i fotballfeltet tar oppgaven i bruk teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992). Teorien om ulike sosiale felt vil gjøre det mulig å analysere fotballfeltet, og senere lokale fotballfelt. Kapitalbegrepet vil gjøre det mulig å avdekke hva som har verdi innenfor et spesifikk felt, som i oppgavens tilfelle er fotballfeltet.

Det overordnede målet til Bourdieu gjennom sitt forfatterskap var å danne en bro mellom de objektive strukturene i samfunnet, og de subjektive strukturene som finnes hos hver enkelt aktør. Subjektivismen og objektivismen er begge teoretiske posisjoner med mangler og som er utilstrekkelige ifølge Bourdieu:

"Of all the oppositions that artificially divide social science, the most fundamental, and the most ruinous, is the one that is set up between subjectivism and objectivism"
(Bourdieu, 1990b)

Selv om han siktet mot å viske ut de to ytterpunktene i sosial vitenskapelige forskning, var det sentralt for han å bevare ideene om handling og struktur, innenfor hans eget teoretisk rammeverk (Bourdieu & Wacquant, 1992). I hans øyne underspiller subjektivismen objektive strukturer betydning på samme måte som objektivismen underbygger individet og rollen til hver enkelt aktør. Det gjelder derfor å forene de ulike forskningstradisjonene, for å på best mulig danne et korrekt bilde av det en studerer. Bourdieu utviklet et teoretiske rammeverk som søker å forklare individs sosiale praksis, ved å ta hensyn både til subjektive og objektive rammer. Det teoretiske rammeverket kan presenteres som en formel, hvor summen blir individets sosiale praksis: (Habitus) (kapital) + felt = sosial praksis (Bourdieu, 1984). Ett individs kompetanse og mestring av praksiser innenfor ett spesifikt felt er derfor avhengig av habitusen og kapitalen som individet har. Kapital og felt vil som nevnt være sentrale i denne oppgaven. Habitus er et svært kjent begrep innenfor Bourdieu sin teori, og tett tilknyttet kapital og felt, men vil ikke ha et stort fokus i oppgaven. Oppgaven søker ikke å avdekke individets ubevisste handlinger, men heller deres oppfattelse og tanker. Av denne grunn vil habitus begrepet bli tonet ned i denne

oppgaven, selv om det vil ha betydning grunnet dens nærliggende til både kapital og felt.

Selv om Bourdieu hadde et ønske om å forene ytterpunktene i forskning, har han likevel fått kritikk for å være for strukturorientert. Selv om Bourdieu sin teori legger vekt på individets kreativitet og handlingskompetanse, vil mange hevde at han ved å se aktørenes handling i lys av deres posisjon i objektive sosiale strukturer til syvende og sist ender opp med en overinstitusjonalisert teori. Dette er riktignok ikke noe Bourdieu ville sett på som en teoretisk svakhet, men heller en refleksjon av hvordan samfunnet faktisk fungerer (Aakvaag, 2008).

Bourdieu er mest kjent for sine studier av utdannelsessystemet og reproduksjon av makt (Sestoft, 2006b), men han har også sett på hvordan idrett kan være en arena for distinksjon (Bourdieu, 1984). Idretten er blant de områdene i samfunnet som svært nøyaktig speiler problemet rundt forholdet teori og praksis, og også mellom språk og kropp (Bourdieu, 1990a). Giulianotti (2005) skriver at Bourdieu ikke var opptatt av idrett per se, men heller de bakenforliggende sosialiseringsfaktorene og den sosiale ulikheten som frembringer ulike idrettspreferanser.

Nedenfor vil først feltbegrepet bli redegjort for, før fotballfeltet vil bli presentert. Symbolsk makt og endring vil også her bli gjort rede for. Deretter vil kapitalbegrepet bli redegjort for, med ett fokus på fotballkapital.

3.1 Felt

Et sosialt felt kan analytisk forstås som ett nettverk, eller en konfigurasjon, av objektive relasjoner mellom posisjoner (Bourdieu & Wacquant, 1992). De objektive relasjonene mellom posisjoner fungerer på den måten at de eksisterer og påvirker aktørene på feltet enten de er bevisst på det eller ikke. Jarvie og Maguire (1994) skriver at et felt er en sosial arena, hvor det kjempes over muligheter og tilgang til ulike ressurser:

"Although each field is relatively autonomous, Bourdieu views them as part of the overall 'social space'. Viewing social reality as a 'space', he argues that this is

compromised of 'multiple fields'. These fields have relationships to each other, and, have specific points of contact and/or overlap. The social space or reality of an individual is connected through time (his/her 'life trajectory') by occupancy of a series of fields within which they struggle more or less successfully – for the various forms of capital available.” (Jarvie & Maguire, 1994 s. 195)

Sosiale felt er dermed underordnet det generelle sosiale rom. Det finnes utallige sosiale felt innunder det sosiale rom, og feltene kan ha forhold til hverandre og i noen tilfeller overlape. Et individ vil også sannsynligvis måtte forholde seg til ulike sosiale felt, som innebærer en konstant kamp for kapital på feltene. I følge Jarve & Maguire (1994) vil også sosiale felt kunne deles inn i underfelt, som naturligvis i stor grad vil være sterkt tilknyttet, men vil ha visse ulikheter.

Et felt rommer flere ulike posisjoner, hvor det foregår kontinuerlige konflikter og kamper om feltets rådene kapitaler. Denne kontinuerlige konflikten gir gjør feltene dynamiske. Derfor er det viktig å huske på at en analyse av et felt vil gi et øyeblikksbildet av feltet i en statisk tilstand (Sestoft, 2006a). Av denne grunn er det viktig at studier som benytter Bourdieus teori om felt, også vurderer feltets utvikling.

3.1.1 Fotballfeltet

Bourdieu definerer ett felt som en sosial arena, og idrettsfeltet er slikt felt (Jarvie & Maguire, 1994). Under det overordnede idrettsfeltet, vil det det være hensiktsmessig å dele de ulike idrettene inn i underfelt. Det vil ha en særegen logikk og struktur, og i denne oppgaven er fotballfeltet av interesse. Fotballfeltet vil utvilsomt dele mange likheter med andre felt som er underordnet idrettsfeltet, som eksempelvis håndballfeltet og volleyballfeltet, men vil også ha en særegen logikk og struktur. Fotballfeltet har blitt funnet å være en svært autonomt felt som i svært liten grad lar seg forene med de mer ordinære arbeidsfeltene (Gearing, 1999). Fotballfeltet er bygd opp på en annen måte, og har over tid utviklet særegne verdier og interesser (Bourdieu, 1990a). Høyere utdanning har tradisjonelt blitt lite anerkjent i fotballfeltet. Spillerne er svært tilknyttet fotballfeltet, som har visst seg å ofte føre til mindre grad av tilknytning til andre sosiale felt. Dette vil kunne være problematisk når spillerne er

nødt til å oppholde seg i andre sosiale felt (McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006).

3.1.2 Lokale fotballfelt

Innenfor fotballfeltet er det også mulig å analysere mer spesifikt, ved å se på ulike klubber. Bourdieu (1990a s. 87) skriver: ”*There are as many interests as there are fields, as historical constituted areas of activity with their specific institutions and their own laws of functioning*”. Det vil derfor være mulig å dele inn utallige ulike felt på grunnlag av at det har blitt utviklet ulike praksiser og regler. Det er naturlig å tro at ulike klubber vil ha områder som skiller de fra hverandre. Dette vil i denne oppgaven bli definert som lokale fotballfelt. Det er grunn til å tro at selv om de norske toppserieklubbene vil ha mange likheter, vil det også være en god del ulikheter mellom klubbene. Oppgaven vil derfor se på hvordan de lokale fotball feltene kan være ulike først og fremst når det kommer til hvilken posisjon høyere utdanning har.

3.1.3 Symbolsk vold

Innenfor sosiale felt kan grupper eller individer bli utsatt for en symbolsk vold, som ikke oppleves som urettferdig, men heller som naturens orden. Den symbolske volden kan dermed sees på som en slags usynlig vold, og kan dreie seg om å for eksempel bli underdanig behandlet, nektet ressurser, og begrensninger i deres sosiale mobilitet og ambisjoner (Webb, et al., 2002). Det mest kjente eksempel på symbolsk vold i samfunnet har vært det som har eksistert mellom kjønnene. Den maskuline dominans har historisk sett vært svært gjeldene, og finnes fremdeles i dag i ulike former. Innenfor idrett kan som eksempel ofte ledere og trenere styre hvordan spillerne skal oppføre seg selv om dette kanskje ikke er for individets beste. Spillerne opplever at spillereglene på feltet er fastsatt og ikke kan endres, og setter derfor ikke spørsmålstegn ved holdningene og reglene som blir formidlet. Innenfor fotballfeltet har tidligere forskning funnet at fotballklubber har mye å si hvor hvilke holdninger og verdier spillerne har (Christensen & Sørensen, 2009; McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006; Solenes, et al., 2008). Klubbene kan derfor være med å styre spillerne til å kun fokusere på fotballen, som potensielt kan hindre deres muligheter for alternative karrierer i fremtiden. De færreste spillerne har reagert på

denne holdningen, fordi det har blitt opplevd som naturlig at klubbene kan forvente full dedikasjon ovenfor fotballen.

3.1.4 Endring

Innenfor ulike felt er det grunnleggende enighet rundt ”spillereglene” i feltet og hva som gir kapital, og dette betegner Bourdieu som *doxa* (Aakvaag, 2008). En som vil oppnå annerkjennelse i et felt må derfor hele tiden innordne og forholde seg til doxaen. En doxa er ikke konstant på et felt, og kan bli utfordret, i potensielt forandret. Et angrep på et felts doxa kalles for heterodoxa, og det vil gjerne oppstå av nykommere eller yngre generasjoner på feltet. Nykommer og yngre generasjoner vil ofte ha andre impulser og muligens ha andre holdninger og verdier som ikke lar seg kombinere med den etablerte doxaen. Hvis et felt opplever en slik heterodoxa, vil den etablerte doxaen måtte forsvare seg, og dette kalles ortodoxa. En slik konflikt vil føre til at de grunnleggende ”spillereglene” må artikuleres, som potensielt kan føre til en ny doxa (Aakvaag, 2008). Et felt er også åpne for ekstern påvirkning og press fra andre sosiale felt og det sosiale rom for øvrig (Bourdieu & Wacquant, 1992).

Innenfor fotballfeltet har doxaen blitt funnet å i grove trekk å omhandle at spillerne skal konsentrere seg utelukkende om fotballen, og tenke minst mulig på tiden etter fotballschoene på legges på hylla. Dette har ført til at fysisk kapital og en fotballkapital har blitt verdsatt svært høyt. Kulturell kapital, spesielt i form av høyere utdanning, har blitt nedprioritert, og i noen sammenhenger sett ned på (Gearing, 1999; McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006; Solenes, et al., 2008). Det har blitt funnet antydninger til at det for tiden finnes er en heterodoxa i fotballfeltet, hvor spillerne er mer bevisst på tiden etter karrieren, og hvor holdningen til å ta høyere utdanning er langt mer positiv (McGillivray & McIntosh, 2006). Det vil derfor være interessant å se hvordan doxaen i det profesjonelle fotballfeltet ser ut, og om det potensielt er en ny doxa i fremmarsj.

Bourdieu har riktignok fått kritikk for sin teori om at felt kan endres. Aakvaag (2008) argumenter med at det faktum at den symbolske makten naturaliserer seg selv, er det vanskelig å se hvor kildene til endring skal komme fra. Konflikter innenfor felt vil dermed ofte forbli i det skjulte, og de dominerte gruppene vil sjeldent inneha

tilstrekkelig med ressurser til å true den etablerte og dominerende gruppene. Begrepene som er utviklet for å beskrive sosial reproduksjon kan derfor virke å være mindre egnet til å beskrive sosial endring (Aakvaag, 2008).

3.2 Kapital

Kapital kan forstås som den ”valutaen” som kan byttes og omsettes innenfor et spesifikt felt (Webb, et al., 2002). Kapital er dermed avhengig av å være koblet opp mot et felt for at det skal gi betydning (Bourdieu & Wacquant, 1992). Den makten som et individ vil ha innenfor et felt avhenger av personens posisjon i feltet, og den mengden kapital individet har til rådighet. En av fordelene med å ha makt innenfor ett felt er at en kan påvirke hva som er den ”autentiske” kapitalen innenfor feltet. Den verdien som spesifikke typer kapital har innenfor et bestemt felt er ofte bestemt innad, og begrenset til feltet, selv om det overlapping forekommer (Webb, et al., 2002).

De ulike feltene vil ha spesifikke former for kapital som er dominerende og som derfor er med å styre feltet. Det er dermed ingen automatikk i at en form for kapital som er høyt verdsatt innenfor et sosialt felt, vil være verdifullt innenfor andre felt (Bourdieu, 1990a). Felt som er i nærheten av hverandre i det sosiale rommet vil i stor anerkjenne de samme typene for kapital. Hvis feltene er langt fra hverandre, vil mulighetene være store for at kapitalformene ikke vil være overførbare (Bourdieu 1990b). I fotballfeltet har kulturell kapital, i form av høyere utdanning, tidligere blitt funnet som å minske posisjonen i feltet. Denne former for kapital er funnet å være lavt verdsatt blant spillere og i noen sammenhenger oppleves truende mot deres kultur (McGillivray, et al., 2005).

Hvilken posisjon en innehar i et spesifikt sosialt felt er avhengig av kapitalmengde av anerkjente kapitaler, som skiller den fra andre posisjoner (Sestoft, 2006a). Av denne grunn er alltid kapital relativt. Den mengde kapital en innehar kommer kun til syne når det sammenlignes med andre. Slike sosiale strukturer av posisjoner er felles for alle sosiale felt. Selv om de sosiale strukturene av posisjoner er like i alle felt, vil feltene ha egne logikker og strukturer. Feltets logikk og struktur vil virke helt normalt for individene som befinner seg innenfor feltet (Jarvie & Maguire, 1994).

Det å ha inneha en ønsket kapital i et felt, vil gi individer muligheter for distinksjon. Med distinksjon mener Bourdieu skiller som finnes mellom innehaverne av kapital og den distinksjonen som det viser mot kulturen i feltet (Bourdieu, 1984). Webb, et al. (2002) skriver at innenfor utdanningsfeltet vil det å fremvise en utdanningspersonlighet, som går ut på å blant annet fremvise kunnskap og evne til å lære, føre til høyere grad av kulturell kapital enn læring i form av kroppsliggjorte handlinger (som er sentralt innenfor eksempelvis fotballfeltet). På denne måten vil mange fotballspillere føle seg ukomfortable og nedprioritert i utdanningssammenheng fordi de ikke er innehar en legitim og verdsatt kapital i feltet.

Bourdieu bruker kapitalbegrepet i videre forstand enn den økonomiske kapitalen som de fleste kjenner (Aakvaag, 2008). Det finnes allikevel sterke likhetstrekk, i at kapital handler om ressurser det er konkurranse om blant individer og grupper i samfunnslivet. Det er tre overordnende former for kapital som er gjeldene innenfor enhver samfunn. Økonomisk, kulturell, og sosial kapital er alle kapital former som er uavhengige av hverandre. Disse tre kapitalformene kan sees på som hovedtyper av kapital, og det finnes også en rekke undertyper (Aakvaag, 2008). Det vil være mulig å snakke om utallige former for kapital og de vil eksistere på ulike nivåer. Tidligere forskning har for det meste konsentrert seg om fysisk kapital og kulturell kapital i form av høyere utdanning, for å analysere hvordan profesjonelle fotballspillere opplever høyere utdanning (McGillivray, et al., 2005). Siden oppgaven søker å avdekke høyere utdanning sin posisjon i fotballfeltet, vil oppgaven søke å avdekke en fotballkapital.

Oppgavens teoretiske rammeverk for har ovenfor blitt presentert. I neste kapittel vil oppgavens metodiske valg bli presentert og diskutert.

4. Metode

I dette kapittelet vil de metodiske valgene som er gjort i undersøkelsen bli gjort rede for. Først vil valget av metode bli beskrevet, før kvalitativ metode vil bli ytterligere belyst. Deretter vil undersøkelsens utvalg bli presentert. Intervjuets gang vil deretter bli presentert, etterfulgt av en gjennomgang av oppgavens intervjuguide. Avslutningsvis vil undersøkelsens validitet, reliabilitet og etikk bli diskutert.

4.1 Valg av metode

Samfunnsvitenskapelig forskning er ikke noe nytt fenomen. Tvert imot er det noe som har foregått helt siden mennesker begynte å interessere seg for samfunn og menneskers del i det. De metodiske valgene som har blitt lagt til grunn for forskning har gått igjennom ulike epoker. Dagens forskningstradisjon dreier seg om at et samfunnet ikke er statisk, men heller tvert i mot dynamisk. Påvirkninger skjer derfor innenfra og utenfra, og dette former utviklingen. Det store målet for dagens samfunnsvitenskapelige forskning er derfor å øke vår kunnskap og forståelse for kreftene som påvirker og preget mennesker og samfunn (McQueen & Knussen, 2002).

Innenfor samfunnsvitenskapelig forskning skiller man gjerne mellom to ulike former for forskning – kvalitativ og kvantitativ forskning. Grovt sett kan man si at det som skiller dem fra hverandre, er nærheten til det som skal undersøkes. Kvantitativ metode tar utgangspunkt i at alt i den sosiale verden kan kvantifiseres. En slik kvantifisering vil gjøre det mulig å benytte statistikk til å finne signifikante sammenhenger. På den andre siden av skalaen finnes kvalitativ metode. Den kvalitative metoden blir ofte sett på som en reaksjon mot forskning som kvantifiserer den sosiale verden, fremfor å studere ting som de faktisk er. Metodene som blir brukt for drive forskning er dermed svært ulike, men likheten finnes i det fundamentale prinsippet i samfunnsvitenskapelig forskning som går ut på at målet med forskningen alltid er å utforske, beskrive, forklare og forutsi den sosiale verden (McQueen & Knussen, 2002).

I forkant av et forskningsprosjekt står man ovenfor flere metodiske valg, som alle vil være med på å påvirke hvordan forskningen foregår og hvilke forskningsresultater

som vil komme. Det er derfor svært viktig at man velger den metoden som på best måte vil kunne svare på oppgavens problemstilling. Oppgavens problemstillingen er som nevnt *”Hvilken posisjon har høyere utdanning i fotballfeltet”*, som betyr at det vil være hensiktsmessig å avdekke fotballspillers opplevelser og holdninger til høyere utdanning. En søken etter individers opplevelser og holdninger retter undersøkelsen inn mot å benytte et kvalitativt design. Dette vil bli ytterligere belyst i det følgende.

4.2 Kvalitativ metode

Kvalitative studier prøver å oppnå en forståelse av sosiale fenomener, og gjør dette som regel gjennom direkte kontakt mellom forskeren og dem som studeres. I kvalitative studier vil fortolkningen som forskeren gjør ha stor betydning, og dette gir visse metodiske utfordringer. Det er umulig å være fullstendig objektiv i kvalitativ forskning, og derfor er det avgjørende at den metodiske prosessen blir tydeliggjort og forklart for å holde god forskningskvalitet (Thagaard, 2003). Seale, Gobo, Gubrium, & Silverman (2010) lister opp en rekke generelle trekk som bør være tilstede for å gjennomføre god kvalitativ forskning. Blant disse er at forskeren bør være åpen for nye og uventede meninger, søke forståelse av studiens kontekst, være kritisk til egne funn og kanskje viktigst skape ny innsikt og kunnskap.

Det finnes mange ulike former for kvalitativ metode. De vanligste formene for å fremskaffe data er ved observasjon, intervju og ved dokumentanalyse. De ulike formene har alle sine styrker og svakheter, og hvilken form en velger avhenger først og fremst etter hva en ønsker å studere. I noen tilfeller vil en kombinasjon av ulike metoder være fornuftig for å få ett helhetlig bilde.

Denne oppgaven tar utgangspunkt i utforske hvordan fotballspillere opplevelser høyere utdannings posisjon i fotballfeltet. I denne studien ble det tidlig valgt å benytte kvalitative intervju, fordi det er den mest hensiktsmessige måten å avdekke fotballspillers opplevelser og holdninger mot utdanning. Kvalitative intervju vil derfor bli ytterligere belyst i kapitel 4.2.2.

4.2.1 Studiens tilnærming

Det finnes ulike måter å tilnærme seg en kvalitativ undersøkelse. Oppgaven benyttet et hermeneutisk vitenskapstilnærming. En slik tilnærming bygger på tanken av at for å oppnå forståelse må det ligge en forforståelse i bunn, samt at mening bare kan forstås innenfor den konteksten som det vi studerer er en del av (Thagaard, 2003). Min egen forståelsen for fotball som et sosialt felt har vært avgjørende for mitt studie av fotballfeltet. I tillegg har arbeidet med å gjennomgå tidligere studier økt forståelsen, noe som vil være avgjørende for å kunne oppnå innsikt i hvilken posisjon høyere utdanning har i fotballfeltet.

Launsø og Rieper (2005) presenterer fem ulike kvalitative forskningstyper: Den beskrivende, den forklarende, den forstående, den handlingsrettede og evalueringsforskning. Denne studien har benyttet en forstående forskningstype, hvor målet har vært å forstå hvilken posisjon høyere utdanning har innenfor fotballfeltet. Innenfor intervju vil en slik forskningstype foregå ved at begge parter – intervjuer og intervjuobjekt, begge har med en for-forståelse av forskningstemaet. Gjennom en dialog må forskeren forsøke å oppdage og forstå informantens for-forståelse, for å kunne fortolke intervjuet på en måte som reflekterer informantens forståelse. Ved at forskeren dermed benytter seg av teori og empiri til å analysere data som intervjuene fører med seg, vil en ny forståelsesramme bli etablert. Denne nye forståelsesramme, vil danne grunnlag for en ny for-forståelse. En slik fortolkningsprosess er en god beskrivelse av oppgavens primær oppgave, nemlig å danne en ny forståelsesramme for hvilken posisjon høyere utdanning har i fotballfeltet.

4.2.2 Kvalitative intervju

Ett intervju er noe de aller fleste vet hva er, fordi denne formen for å danne kunnskap skjer overalt i dagens samfunn. Intervju er en velkjent og ofte benyttet metode innenfor samfunnsvitenskap (Wooffitt & Widdicombe, 2006). Intervjuformen har blitt brukt lenge, men at kvalitative intervju som forskningsmetode tilhører nyere tid. En hovedgrunn til dett er at teknologi, i form av båndopptagere, videokameraer, og analyseprogrammer, har gjort det langt lettere å analysere intervjumaterialet (Kvale & Brinkmann, 2009).

Et kvalitativt forskningsintervju er med på gi en forståelse av individers subjektivitet og opplevelser, som ellers kan være vanskelig å se og forstå. I kvalitative intervju undersøker forskeren menneskers opplevelser, og prøver å forstå verden gjennom øynene til intervjuobjektet og hvordan de gir mening til sin livsverden (Kvale & Brinkmann, 2009). Et intervju er en prosess hvor intervjueren og intervjuobjektet sammen produserer retrospektive versjoner av fortidige og fremtidige handlinger, opplevelser, følelser og tanker (Rapley, 2004). En grunn til at intervjuet i dag innehar en slik sentral rolle innenfor samfunnsvitenskapelig forskning er fordi den er enkel og selvinnslysende. Intervjuet bygger på den dagligdagse praksisen som omhandler å interagere med andre, og en trenger derfor ikke avansert før-kunnskap før et forskningsintervju gjennomføres (Rapley, 2004). Det er dog ikke bare enkelt og uproblematisk å utføre kvalitative forskningsintervju. Mason (2002) skriver blant annet at til tross for at intervjuer muligens ikke trenger avansert før-kunnskap vil det å gjennomføre gode kvalitative intervju kreve en svært god planleggingsperiode. Dette er fordi det er ett krevende, kreativt og kompleks arbeid. Det er også andre aspekter som må være tilstede for å sikre at intervjuene er gjennomført med høy kvalitet. Dette vil bli diskutert senere i metoden i kapitlet 4.5.

4.3 Datainnsamling

Proessen med å samle inn data var lang og omfattende. Det begynner med å tematisere og planlegge undersøkelsen nøye, for å så gjennomføre selv undersøkelsen, til å transkribere og strukturerer dataene.

4.3.1 Tematisering og planlegging

I forkant av selve datainnsamlingen var det vesentlig å forbedre undersøkelsen godt. Kvale (2009) skriver at det viktigste i en forberedelsesfase er å besvare spørsmålene *hva, hvorfor og hvordan*. *Hva* dreier seg om å innhente rikelig med forhåndsinformasjon om det en skal studere. *Hvorfor* dreier seg om å vite tydelig hva formålet med studien er, og *hvordan* dreier seg om å klargjøre hvilken måte en skal benytte for å frembringe den kunnskapen som en søker. I oppgavens tilfelle ble høsten 2012 brukt til å skrive en teori- og forskningsspesialisering som omhandlet temaet idrett og utdanning. Dette var en omfattende jobb, hvor relevante artikler og teorier for oppgaven ble gjennomgått. Dette førte til en god forståelse og kunnskap rundt

forskningstemaet. Formålet med studie ble tydeligere etter at forhåndskunnskapen var på plass. Når det visste seg at det ikke er blitt gjort mye kvalitativ forskning rundt temaet i Norge, ble formålet med undersøkelsen enda større. Søket etter å avdekke hvilken posisjon høyere utdanning innehar i fotballfeltet var dermed satt i gang. Prosessen med å få tilgang til fotballfeltet, og nærmere bestemt norske tippeligaspillere, var neste steg.

4.3.2 Tilgang til feltet

Prosessen med planleggingen av utvalget og hvordan det skal gjennomføres er helt essensielt når det kommer til utfallet av forskningen (Rapley, 2004). Det vil variere i stor grad mellom ulike prosjekter i hvilken grad man vil oppleve problemer med rekruttering av informanter, og eventuelt hvilke problemer det er. Min tilgangen til feltet opplevdes i begynnelsen litt problematisk, men etter at jeg ble satt i kontakt med Norske Idrettsutøveres Sentralorganisasjon (NISO) ble tilgangen til feltet gjort svært mye enklere. NISO ble kontakten ved mail (se vedlegg 1) og viste umiddelbar interesse for prosjektet og med å hjelpe meg med å komme i kontakt med informanter. NISO tok kontakt med spillerrepresentantene i de ulike klubbene som jeg var interessert i å intervju spillere fra, og de videreformidlet ønsket mitt om intervju til de aktuelle spillere. Jeg var så med på NISO sine spillermøter på La Manga i Spania med de ulike klubbene, og fikk der møtt spillerne, og gjort avtale om intervju.

4.3.3 Utvalg

En helt sentral del i arbeidet med forskningsprosjektet var å finne et forskningsutvalg. Utvelgelsen av informanter har stor betydning fordi det i stor grad påvirker resultatet. Det ble benyttet et strategisk utvalg, som går ut på å finne informanter som best mulig kan gi svar på problemstillingen (Thagaard, 2003). Det ble tidlig bestemt at oppgaven ville fokusere på spillere som kunne kategoriseres som tidlig etablerte spillere, i alderen 19-24, som kan sees i sammenheng med McGillivray & McIntosh (2006) inndeling av 19-25 åringene som etablerte spillere. Dette gjorde at kun spillere som var født i årene 1989-1993 var aktuelle. Denne avgrensningen ble gjort fordi 1993 årgangen var årgangen som sist gikk ut av videregående, noe som betyr at de er i en aktuelle fase for å gjennomføre høyere utdanning. Avgrensningen på 1989-årgangen som de eldste ble gjort for å holde utvalget i omtrent samme fase av fotballkarrieren.

Utvalget til masteroppgaven besto derfor utelukkende av spillere som kategoriseres som tidlig etablerte spillere (19-24 år), og består av åtte spillere fra to ulike tippeligaklubber. Spillerne vil i analysen bli omtalt som spiller 1-8, hvor spiller 1-4 er fra klubb A og spiller 5-8 er fra klubb B. Alle tippeligaklubbene var vinteren 2013 på treningsleir på La Manga, og for å holde anonymiteten til spillere blir intervjudatoen satt til perioden januar-februar 2013. Intervjuene med lag A sine spillere ble gjennomført en dag, mens intervjuene med spillerne fra lag B, ble gjennomført dagen etter. Alle intervjuene ble gjennomført ved spillerhotellet på La Manga.

Rapley (2004) mener i tillegg at det er svært viktig at forskere søker etter å få ulike syn på forskningstemaet, slik at resultatene kan by på kontraster som vil gjøre forståelsen for fenomenet en studerer bredere. I studien er det tatt med spillere fra to klubber nettopp for å kunne sammenligne hvilken posisjon høyere utdanning ser ut til ha innenfor de ulike klubbene. De to klubbene er på noen områder like ved at begge klubbene kommer fra mindre byer i Norge. I tillegg ligger det høyskoler i begge byer. Klubb A ligger også i nærhet av andre byer, og dermed også andre høyskoler og universitet som spillerne potensielt kunne tatt studier ved.

Som en ser i tabell 1 på neste side er det tre spillere som tar høyere utdanning, og alle tilhører klubb B. Det var også to spillere som ikke har gjennomført videregående skole, og de kom begge fra klubb A. Spillerne ble også bedt om å vurdere sin egen status i troppen. Utvalget består som nevnt av tidlig etablerte fotballspillere, men til tross for det opplever de fleste spillerne at de har en sterk status i laget. I løpet av våren 2013 har samtlige spillere vært i kamptroppene til lagene, og flere spillere har hatt tilnærmet fast plass i førsteellevren.

Tabell 1: Presentasjon av informanter

Klubb	Spiller	Alder	Status	VGS	Høyere utdanning	Sted og dato	Varighet
Klubb A	Spiller 1	22	På vei vekk	Ja	Nei	La Manga Jan-Feb. 2013	25:37
Klubb A	Spiller 2	23	Fremadstormen de spiller	Ikke fullført	Nei	La Manga Jan-Feb 2013	16:47
Klubb A	Spiller 3	22	Nykommer.	Ja	Nei	La Manga Jan-Feb. 2013	23:00
Klubb A	Spiller 4	20	Etablert spiller	Ikke fullført	Nei	La Manga Jan-Feb. 2013	15:39
Klubb B	Spiller 5	20	Erfarens spiller	Ja	Nei	La Manga Jan-Feb. 2013	14:49
Klubb B	Spiller 6	22	Spennende spiller	Ja	Ja - Idrett	La Manga Jan-Feb. 2013	15:02
Klubb B	Spiller 7	19	Førstelagsspiller	Ja	Ja - Økonomi og admin.	La Manga Jan-Feb. 2013	17:44
Klubb B	Spiller 8	21	En klubben følger med på.	Ja	Ja - Idrett	La Manga Jan-Feb. 2013	15:22

4.3.4 Intervjuguide

Det finnes en rekke måter å strukturere en intervjuguide. En intervjuguide kan variere fra å være svært detaljert med tydelige formulerte spørsmål og oppstillingsspørsmål til en grov skisse hvor kun temaene er tenkt ut på forhånd, men det viktigste er at forskeren har en god plan på hvordan intervjuet skal gjennomføres (Rapley, 2004). Intervjuguiden (vedlegg 2) som ble utformet hadde tydelig utformede spørsmål som tok utgangspunkt i teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992), samt tidligere relevant forskning. Det var få formulerte oppfølgingsspørsmål, og dette var fordi jeg ville se an hvordan spillerne svarte på spørsmålene for å vurdere om det trengtes oppfølgingsspørsmål, og i tilfelle hvilket. Dette gjorde jeg for at intervjuene ikke skulle fortone seg som et avhør, men helelt et fokus på at det skulle være en behagelig og fin dynamikk. Jeg ville også unngå å

legge svar i munnen på spillerne, og dermed la dem svare fritt på de spørsmålene som jeg hadde utformet.

Det ble i forkant av intervjuene med spillerne gjennomført to pilotintervjuer med spillerne som i likhet med utvalget var profesjonelle fotballspillere og i alderen 19-23. Dette ble gjort for å prøve ut hvordan intervjuguiden fungerte, og eventuelt gjøre endringer som ble sett på som nødvendige. Dette var en svært nyttig øvelse hvor noen spørsmål ble endret fordi de kunne virke litt for ”teori-tunge”, og disse ble omformulert på en måte som ble mer forståelig. Det var også en trygghet i at intervjuguiden hadde blitt testet, når jeg skulle gjennomføre de første intervjuene i La Manga.

4.3.5 Intervjuets gang

Den første fasen i intervjuene var å finne et passende sted å gjennomføre intervjuene. I følge Rapley (2004) kan den fysiske plassen som blir valgt for å gjennomføre intervjuet ha en betydning. Det er viktig å tenke over hvordan intervjuobjektet kan bli påvirket av ulike typer forstyrrelser. Selv om det ikke alltid er mulig å bestemme intervjusted i forkant, er det viktig å velge et sted som er skjermet for ulike typer støy og forstyrrelser. Det finnes riktignok ikke noe fasitsvar på hva som er et riktig intervjusted, så det er viktig å bestemme et sted etter forholdene (Lantz, 2007). Intervjuene med lag A ble gjennomført delvis utendørs, i et avskjermet område ved hotellet. Intervjuet ble gjennomført ved et lite bord, hvor jeg satt ovenfor spilleren. Intervjuene med lag B ble gjennomført i et avgrenset område i nærheten av en spisesal. Her satt jeg også ovenfor spilleren med et bord i mellom. Begge stedene fungerte godt som intervjusted, og jeg følte at de fysiske rammene lå godt til rette for samtlige intervjuer. Sett i ettertid var stedet hvor jeg gjennomførte intervju med lag A bedre egnet for intervju enn stedet hvor spillerne fra lag B ble intervjuet. Dette var først og fremst fordi jeg opplevde det avskjermete området som var utendørs som en svært egnet plass for intervju. Stedet hvor intervjuene med lag B var som nevnt i nærheten av en spisesal, og det var noe støy fra vaske personalet ved hotellet.

Under intervjuene hadde jeg med notatblokk, pen, intervjuguiden, samt en iPhone som fungerte som båndopptager. Før intervjuene startet fortalte jeg dem om prosjektet, og understreket at hele undersøkelsen ville ha total anonymitet. En slik start på intervjuprosessen er ofte gunstig, ved at den legger føring for at forskeren tar på seg rollen som intervjuer som søker kunnskapen og opplevelsene som intervjuobjektet besitter (Rapley, 2004). Ved å fortelle informantene grundig om rammene for prosjektet skaper man ofte tillit og trygghet, slik at intervjusituasjonen blir mindre anspent og usikker (Lantz, 2007). Jeg benyttet også anledningen til å informere om at hvis de på noe som helst tidspunkt ikke ville være med i undersøkelsen, hadde de muligheten til å trekke seg uten ytterlige spørsmål. Heldigvis ble ikke dette noe problem.

Selve intervjuet ble innledet med å stille noen innledningsspørsmål som jeg visste ville være lette å svare på, og som samtidig ga meg viktig bakgrunnsinformasjon. Det fungerte godt å starte på en slik måte fordi det fikk spillerne til å slappe av og de behøvde ikke å kaste seg ut i store tanker og formeninger (Lantz, 2007). Denne delen av intervjuet gikk ganske fort, men jeg følte allikevel at de var klare for litt mer omfattende spørsmål. Det ble så stilt spørsmål rundt ulike temaer som på forhånd var bestemt, som alle var utformet slik at jeg ville få ulike data som til sammen ville kunne gjøre det mulig å avdekke høyere utdannings posisjon i fotballfeltet. Avslutningsvis ble det spurt om spillerne hadde noe de ville legge til, før jeg fortalte kort om veien videre for prosjektet. Tilslutt takket jeg spillerne for deres bidrag og ønsket dem lykke til med treningsoppholdet og sesongen.

I forkant av intervjuene fikk jeg beskjed av NISO at spillerne ville sette pris på om intervjuene ikke varte lenger enn 30 minutter. Dette gjorde at noen små endringer ble gjort i intervjuguide, men dette gikk ikke på bekostning av noen viktige spørsmål for oppgavens problemstilling. Intervjuene varierte i lengde fra drøyt 26 minutter for det lengste og 15 for det korteste. Intervjuene varierte i lengde, først og fremst fordi spillerne trengte ulik tid på å svare, og fordi noen spillere ga mer omfattende svar. Det virket som alle spillerne trivdes i intervjuesettingene, men det var naturligvis noen som var mer pratsomme en andre. Jeg opplevde at intervjuene med spillerne gikk fint, og hadde en positiv undertone. Jeg følte også at spillerne var ærlige og fortalte ting slik de opplevde det, fremfor hva de trodde jeg ville høre. Det er naturligvis umulig å

vite helt sikkert, men spillerne virket oppriktige i svarene de ga, og slik jeg ser det er heller ingen grunn til at spillerne skulle si noe usant.

4.3.6 Transkribering

Muligheten for å transkribere intervjuet ble gjort mulig gjennom at alle intervjuene ble tatt opp med båndopptager. Alle intervjuene ble tatt opp med god lyd kvalitet, så det var mulig å høre alle ord og setninger som ble sagt. Ved å transkribere dataene fra muntlig til skriftlig form blir intervjuene enklere å strukturere og er mye bedre egnet for analyse (Kvale & Brinkmann, 2009). Det er finnes ulike måter å transkribere avhengig av hvor god tid forskeren er villig til å bruke (Kvale & Brinkmann, 2009). Jeg valgte å skrive ned alle intervjuene, for å sikre at analysen ville bygge på god og riktig data. På denne måten hadde jeg også hele intervjumaterialet tilgjengelig for analyse, uten å måtte høre igjen intervjuene gjentatte ganger. Det ble i forkant også gjennomført to pilotintervjuer, og et av disse ble transkribert, slik at jeg i forkant av undersøkelsen visste hva det ville innebære av arbeid og tid.

Det er også viktig å ha bestemme hvilken transkriberingsform en ønsker å benytte (Kvale & Brinkmann, 2009). Valget i denne oppgaven har falt på å skrive ut alle intervjuene på bokmål, og dermed oversette de ulike dialektene som spillere har. Dette valget ble gjort for å opprettholde anonymisering av spillere. Ordlyder som ”ehh” og ”hmm” er også blitt fjernet fra de sitatene som blir presentert i oppgaven. Selv om Kvale og Brinkmann (2009) mener at slike ordlyder i noen sammenhenger kan være med å forsterke informantens svar, ble det det ikke benyttet. Dette var først og fremst grunnet at spillerne hadde svært mange slike ordlyder, og i presentasjonen av utvalgte sitater i analysen ble det funnet mer ryddig å presentere uten ordlydene. I analysen vil spillerens direkte sitater bli presentert i *kursiv* og i de tilfelle hvor noe er uklart eller uforståelig, vil oppklarende kommentarer bli presentert uten kursiv tekst innenfor parenteser. I de tilfellene hvor sitatene enten ikke begynner ved starten, hopper over noe midt i, eller blir avsluttet tidlig vil det bli markert med (...).

I analysen vil spillernes sitater bli strukturert slik at der det gir mening vil spillerens holdninger presenteres fra svak til sterk. På denne måten vil det være mulig å se svarene til informantene i sammenheng med hverandre, og det vil også sørge for å få

presentert de ulike nyansene i svarene. Det vil også i deler av analysen bli presentert sitater etter hvilket lag de spillere på, og dette er for å få frem ulikhetene mellom lagene.

4.4 Analyse av intervjudata

Det finnes ikke én riktig måte å analysere datamaterialet på, fordi hvert eneste kvalitative forskningsprosjekt er ulikt (Rapley, 2004). Det finnes likevel ulike måter å tilnærme seg analysen på. Det finnes hovedsakelig fire ulike analysemetoder når et forskningsintervju er gjennomført; En tematisk analyse, en analyse etter mønstre og sammenhenger, en analyse av portretter og typetilfeller og en analyse av språkuttrykk og diskurs (Widerberg, 2011). I denne oppgaven ble det valgt å gjennomføre en tematisk analyse, som grovt sett innebærer at en søker etter temaer som fremstår som sentrale i intervjuet. Intervjuguiden hadde delt inn i ulike kategorier på forhånd, men gjennom en slik analysemetode dukket det opp andre temaer som fikk fokus i analysen.

I en tematisk analyse er det først og fremst tre mulige tilnæringsmåter, selv om man ofte vil man benytte litt av de ulike formene. Den første tilnæringsmåten er en empirisk tilnæringsmåte. Den går ut på at man henter temaene fra det empiriske materialet som foreligger. Den andre tilnæringsmåten dreier seg om å bruke en eller flere teorier for å sette opp temaene en ønske å belyse. Den siste tilnæringsmåten er å la framstillingsformen bestemme. Det vil si at en har et bilde av hvordan teksten skal se ut når den er ferdig (Widerberg, 2011). Jeg valgte hovedsakelig å benytte meg av de to første tilnæringsmåtene – en empirisk- og en teoretisk tilnæringsmåte. Når det er sagt ble den teoretiske tilnæringsmåten benyttet i størst grad, gjennom at de ulike temaene som ble funnet interessante kan settes opp i mot teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992). De empiriske funnene hadde også mye å si for hvordan analysen ble gjennomført, men i mindre grad.

4.5 Kvalitet i forskning

Det har ofte blitt stilt spørsmål ved kvaliteten og troverdigheten i kvalitativ forskning. Dette skyldes i stor grad de kvantitative kravene om validitet og reliabilitet, ikke er like enkle å benytte når forskningsdataen ikke kan måles i tall (Seale, et al., 2010). Det betyr riktignok ikke at begrepene må ignoreres eller at kvaliteten er av liten betydning i kvalitativ forskning. Det har senere tid blitt utviklet egne begreper som er bedre egnet for kvalitativ forskning, for å kunne holde en høy kvalitet også i studier som ikke kan kvantifiseres. Troverdighet, bekreftbarhet og overførbarhet er begreper som er bedre egnet for å diskutere en kvalitativ studies kvalitet (Thagaard, 2003). Disse begrepene vil derfor bli diskutert opp mot oppgavens undersøkelse, for å vurdere kvaliteten i forskningen.

4.5.1 Troverdighet

Troverdighet dreier seg om hvorvidt forskningen er blitt utført på en tillitsvekkende måte. Det er først og fremst viktig å være klar over at det er umulig å være fullstendig objektiv i kvalitativ forskning. Kvalitative intervjuer bygger på menneskelig interaksjon, og derfor vil en viss subjektivitet fra forskeren side alltid finne sted. Det som derfor er viktig er at forskeren argumenterer for troverdighet ved å redegjøre for hvordan data er blitt utviklet i forskningsprosessen (Thagaard, 2003). Metodekapittelet har forsøkt å forklare valgene som er blitt gjort, hvorfor de er blitt gjort og hvilke konsekvenser valgene har. Gjennom å holde en slik åpenhet i gjengivingen av undersøkelsesprosessen mener jeg oppgavens troverdighet styrkes.

Det ble som tidligere nevnt benyttet båndopptager under alle intervjuene. Dette er ifølge Thagaard (2003) en måte som øker forskningens troverdighet, fordi det gir grunnlag for å utvikle data som er mer uavhengig av forskerens oppfatninger enn det ville vært om svarene skulle hurtig skulle blitt skrevet ned. Det fører også til at intervjueren kan fokusere på tema og dynamikk (Kvale & Brinkmann, 2009). Rapley (2004) skriver at selv om det er mange fordeler ved bruk av båndopptager, kan det også være negative sider forbundet med å ta opp intervjuet. Det kan for noen oppleves ubehagelig og føre til økt nervøsitet og redsel for å fortelle sannheten. På den andre siden kan det føre til at informantene bli overdrevent dramatisk og føler at svarene må være av stor interesse. Jeg spurte alle informantene om de ville være komfortable om

jeg tok opp intervjuet på bånd, og alle reagerte positivt på dette. Jeg følte ikke at spillerne ble påvirket av dette. Spillerne er også sannsynligvis vant med å gjennomføre intervjuer med media, og virket derfor ikke som å være ukomfortable med båndopptageren eller intervjusituasjonen for øvrig.

Et annen faktor som er viktig for å opprettholde høy troverdighet under forskningen er å reflektere over konteksten for datainnsamlingen og relasjon til intervjuinformanter (Thagaard, 2003). Jeg følte at det å intervju spillere på La Manga var svært positivt for min oppgave, fordi her var spillerne i fotballfeltet døgnet rundt. Av denne grunn føler jeg at konteksten var svært riktig med tanke på de svarene som oppgaven søkte etter. Når det gjelder relasjon til informantene, hadde jeg aldri møtt noen av dem før. Jeg visste hvem de fleste av spillerne var fra tv-skjermen og selv om jeg ikke føler dette påvirket intervjuene i særlig grad, kan det ha vært en faktor. Når det er sagt så hadde jeg et stort fokus i forkant av intervjuene om å benytte samme fremgangsmåte og stille spørsmålene på samme måte i alle intervjuene. Når jeg senere har hørt igjennom intervjuene føler jeg at jeg lyktes med det.

Under intervjuene ble det forsøkt så godt som mulig å gi spillerne den tiden de trengte på å besvare spørsmålene. Intervjuenes ble styrt etter intervjuguiden, og føler jeg unngikk å stille for ledende oppfølgingsspørsmål. Dette til tross for at Kvale og Brinkmann (2009) skriver at ledende spørsmål ikke nødvendigvis er negativt, fordi det kan være med å bekrefte gyldigheten i uttalelser. Hele intervjuprosessen er nærmere beskrevet i kapittel 4.3.5 intervjuets gang.

4.5.2 Bekreftbarhet

Bekreftbarhet dreier seg om tolkningen av resultatene, og handler først og fremst om at forskeren forholder seg kritisk til egne tolkninger og at resultater kan sees i sammenheng med annen forskning (Thagaard, 2003). Først og fremst er det viktig å påpeke at analysen har kommet som et resultat av den dataen som kom fra intervjuene med spillerne. Det var derfor ikke slik at intervjuene ble gjennomført for å kunne passe inn i en forhåndsbestemt analyse-struktur. Analysen er utformet for å svare på den overordnede problemstillingen, og jeg har sammenlignet undersøkelsens funn med teori og tidligere forskning. Som et eksempel ble fokuset i analysen på lokale

fotballfelt først bestemt etter at intervjudata viste en stor forskjell mellom de to klubbene.

Det er ikke å komme unna at jeg i forkant av oppgaven har dratt med meg forhåndskunnskap om tema. Jeg ser på meg selv som en ”fotballmann” som er oppvokst med fotball, både som spiller og som supporter. Jeg har riktignok aldri spilt profesjonelt, men har en tilknytning til fotballfeltet. Dette vil føre til både positive og negative sider. Det er positivt på den måten at jeg kan snakke med spillere på en naturlig måte, ved at jeg kunne relatere meg til deres språk og begrepsbruk. Hvis jeg hadde hatt lite kunnskap til fotballfeltet ville dette vært langt vanskeligere. Når det er sagt vil min tilknytning til fotballfeltet muligens ha ført til at jeg i mindre grad har stilt viktige oppfølgingsspørsmål fordi jeg har følt at jeg forstått hva de har ment å formidle. Selv om jeg selv ikke føler dette var noe stort problem, er det umulig å si at det ikke har forekommet.

4.5.3 Overførbarhet

Overførbarhet dreier seg om at den forståelsen som utvikles i et studie også kan være relevant i andre sammenhenger. Derfor kan studier i noen sammenhenger bidra til en mer generell teoretisk forståelse av et fenomen (Thagaard, 2003). Spillerne i undersøkelsen spiller alle i tippeligaen og er i alderen 19-23, og har fotball som sin primære arbeid. Det er grunn til å hevde at holdningen og oppfatningene til spillerne i en viss grad vil kunne la seg overføre også til andre unge profesjonelle fotballspillere. Deres felles fotballhabitus, og relativ like posisjon i fotballfeltet, vil sannsynligvis føre til at det kan være mulig for mange fotballspillere å kjenne seg igjen i uttalelsene til spillerne. Når dette er sagt er det ikke riktig å generalisere funnene, fordi utvalget er lite og kommer kun ifra to klubber. Oppgaven forsøker heller ikke å generalisere funnene til norsk fotball som helhet, fordi kunnskap er kontekstbundet og avhengig av den sammenhengen som den er blitt utviklet (Thagaard, 2003). Det er også viktig å påpeke at spillerne i utvalget kommer fra to norske klubber som ikke er blant de med mest status i norsk toppfotball. Det vil derfor kunne tenkes at spillere i ”større” norske klubber vil ha andre oppfatninger og holdninger.

4.6 Etikk

Når en bedriver kvalitativ forskning vil en møte på etiske utfordringer, og det er derfor viktig å være klar over noen etiske hensyn som bør tas. Ifølge Kvale og Brinkmann (2009) vil det være viktig å tenke over de etiske sidene ved undersøkelsen ikke bare under selve datainnsamlingen, men under hele forskningsprosessen. Det er derfor viktig å ta etiske hensyn også når man analyserer sine empiriske funn. Det finnes ingen regler eller restriksjoner når det kommer til etiske hensyn som må overholdes under forskning, men det finnes tre etiske forbehold som ofte er forbundet med en vestlig forskningsdiskurs (Ryen, 2004). De tre etiske forbeholdene dreier seg om informert samtykke, konfidensialitet, og konsekvenser (Kvale & Brinkmann, 2009). Undersøkelsen er i utgangspunktet lite kontroversiell på den måte at den ikke tar opp ting av personlige og privat karakter, men det har allikevel vært et stort fokus på å holde oppgaven etisk forsvarlig. Derfor ble det valgt å ta spesielt hensyn til de tre etiske forbeholdene som er nevnt ovenfor.

Informert samtykke handler om at forskningsobjektene skal være fullt klar over at deres svar blir benyttet i forskning. I tillegg til å sørge for at spillerne har fått informasjon om forskningens formål, samt at de forbeskjedes om at de har mulighet til å trekke seg til en hver tid (Ryen, 2004). Som beskrevet tidligere ble NISO kontaktet og forklart formålet med oppgaven. De var svært hjelpsomme i å komme i kontakt med spillere, og informere dem om mitt prosjekt. Spillerne ble før intervjuet fortalt om prosjektets formål og informert om at de kunne trekke seg når som helst under og etter intervjuet om de ønsket det. Jeg spurte også samtlige spillere om det var greit at intervjuet ble tatt opp på båndopptaker, noe alle ga aksept for. Jeg føler derfor at intervjuene i så stor grad som det lar seg gjøre bygger på informert samtykke.

Konfidensialitet dreier seg om at spilleres identitet blir anonymisert, samt stedet hvor undersøkelsen ble gjennomført (Ryen, 2004). Spillerne ble i forkant av intervjuet gjort oppmerksomme på at deres identitet ikke på noen som helst måte ville bli avslørt, og at bruk av sitater i oppgaven ville bli anonymisert. Det er ikke brukt navn, men heller et nummer, for å skille de ulike informantene fra hverandre i oppgaven. Spillerne ble også informert om at deres arbeidsgiver heller ikke ville bli avslørt. Når det gjelder sted for gjennomføring har jeg valgt å oppgi stedet for gjennomføringen, men ikke

den eksakte datoen. Dette ble gjort fordi samtlige tippeligaklubber var på La Manga, Spania, i tidsrommet januar – februar 2013. Derfor vil det ikke være mulig å avsløre hvilke klubber spillerne i undersøkelsen spiller i.

Når det gjelder det etiske forbeholdet om å kjenne til konsekvenser, dreier seg i hovedsak at forskeren vurderer om noe i studien kan påføre informantene skade (Kvale & Brinkmann, 2009). Oppgaven omhandler ikke et spesielt sensitivt tema, og jeg vil tro at spillerne ikke har tatt noen form for skade ved å snakke om deres oppfatninger og holdninger til høyere utdanning. I ytterste konsekvens kan det tenkes at noen spillere har opplevd spørsmålene om høyere utdanning som litt ukomfortable hvis de har dårlig samvittighet fordi de ikke har påbegynt noen studier. Det virket riktignok ikke som noen spillere opplevde noen av spørsmålene som ukomfortable, og alle kom med det som virket som ærlige betraktninger rundt fotball og høyere utdanning. Det virket med andre ord ikke som noen spillere opplevde å få noen former for skade ved å delta i undersøkelsen. Tvert imot opplevde jeg alle intervjuene hadde god kjemi og med en positiv undertone.

For å være sikker på at gjennomføringen av prosjektet skulle være etisk forsvarlig, ble prosjektet meldt til Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS (NSD). Prosjektet ble innvilget i starten av februar 2013 (vedlegg 3).

Totalt sett vil jeg derfor hevde at intervjuene og analysen i etterkant, i tilstrekkelig grad har forholdt seg til de anbefalte etiske hensynene.

5. Analyse og diskusjon

I dette kapitlet vil de empiriske funnene fra de kvalitative intervjuene bli presentert og diskutert for å søke svar på oppgavens problemstilling. Oppgavens overordnede problemstilling er: *Hvilken plass har høyere utdanning innenfor fotballfeltet?* Oppgaven har også et par underproblemstillinger som blir benyttet for å sørge for at analysen tar opp ulike sider som vil gi en bedre svar på problemstillingen:

Hvilken betydning har lokale-fotballfelt for høyere utdanning sin plass?

Opplever spillerne en endring i posisjonen til høyere utdanning i fotballfeltet?

Problemstillingene legger grunnlaget for inndeling av analysen og diskusjonen, og vil bli delt inn i tre hovedkapitler. Som nevnt vil oppgaven benytte teorien om felt og kapital (Bourdieu, 1984, 1990a, 1990b; Bourdieu & Wacquant, 1992), for å kunne forstå og forklare oppgavens funn. Funnene vil også bli sett i lys av tidligere forskning, for å sette sammenlignet funnene mot forskningsfeltet for øvrig.

Første kapittel omhandler fotball som et sosialt felt. Gjennom å analysere hvordan det norske fotballfeltet oppleves av spillerne selv, vil det gi en klar antydning om hvordan logikken og strukturen innenfor det norsk fotballfeltet ser ut, og hvilke former for kapital som er fremtredende. For å kunne plassere høyere utdanning sin plass innenfor fotballfeltet ble det avdekket i den tematiske analysen av intervjumaterialet at en er nødt til å ta i betraktning betydningen av de lokale fotballfeltene. Det viste seg gjennom intervjuene med spillerne at de to klubbene hadde ulike holdninger og praksis. Av denne grunn vil betydningen lokale fotballfelt har for posisjon til høyere utdanning bli diskutert. Tilslutt vil det bli drøftet om i hvilken grad spillerne føler at posisjonen til høyere utdanning er i utvikling, som tidligere forskning har antydnet.

5.1 Fotballfeltet

Det finnes et overordnet idrettsfelt som sannsynligvis alle idrettsutøvere vil gjenkjenne. Ved å benytte teorien om felt, er det mulig å plassere idrettsfeltet som ett overordnet felt, med egne prinsipper og holdninger som skiller feltet fra andre felt (Jarvie & Maguire, 1994). Idrettsfeltet vil imidlertid inneholde svært mange underfelt, avhengig av hvilken idrett, hvilket nivå og land en studerer. I denne oppgavene er det profesjonelle fotballfeltet i Norge som er av interesse. Gjennom

intervjudata fra spillerne vil det norske fotballfeltet bli analysert med mål om å avdekke logikken og strukturen, samt hvilke kapitalformer som blir anerkjent (Bourdieu & Wacquant, 1992). Nedenfor vil fotballfeltet, slik som spillerne opplever det, bli avdekket. I denne sammenhengen vil tilknytningen til fotballfeltet, deres ambisjoner i fotballfeltet og hva som ligger i fotballkapital bli analysert. Det ble ikke funnet noen forskjeller mellom spillerne i de to ulike klubbene, og dermed vil fotballfeltet analyseres som helhet.

5.1.1 Sterk tilknytning til fotballfeltet

For å kunne forstå hvordan fotballfeltet oppleves av spillerne vil det være hensiktsmessig å avdekke hvilken tilknytning spillere føler til fotballfeltet. De fleste oppgir en svært sterk tilknytning til det å være fotballspiller. Det er allikevel ikke alle som opplever at det å være fotballspiller som altoppslukende. Til tross for at det å spille fotball oppleves som noe mer en kun en vanlig jobb, har ikke spiller 5 problem med å ta på seg andre roller i andre forskjellige sosiale felt:

...Det ikke bare jobben min, jeg er fornøyd med ha den jobben, men det er ikke sånn kun ser på meg selv som fotballspiller. (spiller 5)

De andre spillerne opplever det å være fotballspiller som ekstremt viktig for hvem de er, som utsagnene til spiller 8, 2 og 1 representerer:

Fotball har vært en del av livet hele veien, kan du si. Så det står veldig tett til meg og er viktig. Så det står veldig sterkt, det gjør det. (Spiller 8)

Det er det som har vært hele livet mitt. Alle vennene mine har alltid visst at det er det jeg skal bli, og sånn har det vært opp igjennom det hele. (Spiller 2)

Den er veldig sterk. Altså alle jeg snakker med, forbinder meg fotball. Det er det det har vært hele livet, helt tilbake til barneskolen.. Og det er jo sånn jeg beskriver meg og. Alltid hatt fotballen, det har på en måte vært den ene tingen i livet mitt (Spiller 1).

Denne sterke tilknytningen til en fotballidentitet kan sees i sammenheng med en rekke tidligere studier som også finner at fotballspillere, og idrettsutøvere for øvrig, har en svært sterk idrettsidentitet (Adler & Adler, 1987; Gearing, 1999; Hickey & Kelly, 2008; McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006; Miller & Kerr, 2002; Simons, et al., 1999; Sæther, 2013). En sterk tilknytning til rollen som fotballspiller tyder også på en sterk tilknytning til fotballfeltet. Den sterke tilknytning til fotballfeltet vil skyldes at spillerne har funnet sin posisjon i feltet. Posisjonen har blitt sterkere opp igjennom flere år, og spillerne har opparbeidet seg status gjennom å inneha anerkjente kapitaler som gjør at de føler seg kompetente. Dette gjør posisjonen deres er svært etablert og føles komfortabel (Bourdieu, 1990a; Webb, et al., 2002). Posisjonen de har opparbeidet seg i feltet har sannsynligvis sammenheng med at de fra svært ung alder blitt en del av fotballfeltet og dermed lært seg fotballfeltets logikk og struktur. Fotballfeltet har hatt tiltrekningskraft over lang tid. Dette kan sees i sammenheng med funn fra tidligere forskning som har funnet at fotballhabitusen til spillerne har gjort at fotballfeltets logikk og struktur over tid har blitt naturliggjort og internalisert (Christensen & Sørensen, 2009; McGillivray, et al., 2005).

5.1.2 Store ambisjoner

Noe som sannsynligvis er en konsekvens av den sterke tilknytningen til fotballfeltet, er de svært høye personlige ambisjonene spillere oppgir at de har til deres fotballkarriere. De aller fleste oppgir at de har ambisjoner om spille profesjonell fotball i utlandet, men det gjelder ikke alle. Spiller 3 er mer nøktern om sine fotballambisjoner:

Jeg har vel egentlig ett avslappet forhold til fotballambisjoner og sånn. Jeg tenker bare at jeg har lyst til å kose meg med deg jeg gjør... Egne utviklingsmål, men ikke noe mål om at dit skal jeg, og dit skal jeg liksom. (Spiller 3)

De andre spillerne i utvalget oppgir alle en ambisjon om å spille profesjonell fotball utenfor Norges landegrenser. Spiller 1 er tydelig på å punktere at det er en lang vei og gå, men at drømmen er å spille utenlands:

...guttedrømmen har alltid vært å spille fotball på høyeste nivå mulig. Startet med førstedivisjon, og så har det etter hvert blitt i tippeliga fast. Men om jeg vil strekke meg langt, så er det selvfølgelig den ultimate drømmen å spille ute i Europa, i ett annet land...men en lang vei å gå (spiller 1)

De resterende spillerne oppgir en klar ambisjon om å komme seg ut av Norge. Spiller 3, 4 og 5 oppgir det på følgende måte:

”Det er å spille i utlandet, i en større liga” (spiller 3)

Målet først var å etablere seg i tippeligaen egentlig, og det har jeg på en måte gjort nå, så ambisjonene videre nå er utlandet, og spille mesterskap for u-21 (Norges under 21 landslag skal spille u-21 EM førstkommende sommer) (Spiller 4)

Jeg har lyst til å komme meg ut av Norge. Det er det som er la og si ambisjonene. Ut å leve profflivet (spiller 5)

Som utsagnene fra spillerne viser, er det å spille i større ligaer i utlandet en ambisjon for de aller fleste. Tidligere forskning har funnet at unge norske fotballtalenter har store ambisjoner når det kommer til sin idrettskarriere (Sæther, 2013), og de litt eldre spillerne virker å opprettholde ambisjonsnivået i høyeste grad. Spillerne i utvalget spiller i klubber i tippeligaen som først og fremst ønsker å berge plassen i inneværende sesong. De fleste spillerne vil dermed på intervjudtidspunktet sannsynligvis være et stykke unna å spille i store europeiske ligaer. Dette vitner om at spillere setter seg store mål og ambisjoner, og har veldig god tro på eget spill og utvikling. Dette kan sammenlignes med funn av Brettschneider (1999) som fant at idrettsutøvere har svært god selvtilit og selvbilde, grunnet deres tro på deres egen kropp og deres fysiske ferdigheter. De profesjonelle spillerne har derfor stor, muligens for stor, selvtilit innenfor fotballfeltet. De store fotballambisjonene som spillerne åpenbart har, virker å være avgrenset til fotballfeltet. Det kan også sees i sammenheng med tidligere forskning som har hevdet at spillerne har en indre motivasjon om å lykkes med idretten, og ytre motivasjon for å lykkes i andre felt (Adler & Adler, 1987; Simons et al., 1999). En indre motivasjon vil i mange

sammenhenger oppleves som mer ekte, og dermed er spillerne villige til å ofre mer for å nå målene sine.

Det kan også virke som at det å vise store ambisjoner er noe aktørene i fotballfeltet skal ha. Gjennom at nesten alle spillerne viser svært høye ambisjoner, som for mange vil være urealistiske, kan det virke som at høye ambisjoner og stor tro på seg selv er med på å gi distinksjon (Bourdieu, 1984). Ved å oppgi ambisjoner om å spille i utlandet, vil det gi et skille fra de andre spillerne på lavere nivå, som muligens oppgir spill i tippeligaen som det ultimate målet.

5.1.3 Fotballkapital

For å ytterligere kunne forstå hvordan fotballfeltets logikk og struktur ser ut, er det av interesse å avdekke hvilke former for kapital som fremtredende i fotballfeltet (Bourdieu & Wacquant, 1992). Informantene ble spurt om å beskrive hva som var gjengående samtaletemaer i garderoben eller på treningsfeltet. Ved å spørre spillerne om hvilke samtaletemaer som ofte repeteres kan det være mulig å avdekke hvilke former for kapital som blir verdsatt, og dermed kunne avdekke en fotballkapital. Spillerne nevner for det meste de samme samtaletemaer, og fellesnevneren ser ut til å være generelt om fotball, damer og spill/tv-serier/filmer:

*Vet da f*** jeg. Det kan være alt mulig fra spill på mobilen, til damer til champions league møte i går... (Spiller 5)*

...Det er jo mye tullprat om diverse episoder som har skjedd, og så er det mye fotballsnoakk, om det har vært noen fotballkamper og så videre. Helt vanlig prat (spiller 1)

Det er vel kamper som har vært dagen før. Forskjellige lag man holder med. Det blir mye fotballprat, samtidig som det blir mye forskjellig til filmer som har gått på tv, gårdsdagen, biler og damer. (Spiller 4)

Fra deres svar er det interessant å merke seg at det er mange av de samme temaene som går igjen, som kan antyde at det vil være mulig å definere en fotballkapital. Det

virker på svarene til spillerne at for å ha god fotballkapital er det først og fremst vesentlig å følge med på fotball. Mye av praten dreier seg om diskusjoner rundt situasjoner fra fotballkamper og fra fotballfeltet generelt. Det å ikke ha noen referanserammer i slike situasjoner vil sannsynligvis være negativt for posisjonen i fotballfeltet (Bourdieu 1990b). Snakk om ”damer” var også et tema som gikk igjen. Det at det er mye snakk om damer vitner om at fotballmiljøet er et maskulint miljø, som kan skyldes at det finnes få kvinner i deres lokale fotballfelt. Praten blir av spiller 1 omtalt som ”*helt vanlig prat*”, noe som er med å bekrefte at samtaler om fotball, damer og tv-serier og spill blir oppfattet som naturlig og dagligdags (Bourdieu, 1990a; Jarvie & Maguire, 1994). Det kan også virke som at den dagligdagse praten på fotballfeltet ikke er unik for de norske spillere. McGillivray og McIntosh (2006) finner at spillere i Skottland primært snakker om ”...football, or girls or something like that” (McGillivray & McIntosh, 2006 s. 380). Gearing (1999) beskriver miljøet i fotballklubber er preget av anti-intellektualisme, som blir forsterket gjennom de daglige arbeidsrutinene som trening, reise og intern kommunikasjon. Det er mindre snakk om temaer som eksempelvis utdanning og fremtid. McGillivray og McIntosh (2006) beskriver fotballfeltet er i en boble i forhold til andre felt, hvor kapitalformer som har høy verdi i andre felt blir lavt verdsatt. Dette tyder på at det profesjonelle fotballfeltet er et uavhengig felt, som befinner seg langt unna andre yrkesfelt.

Spillerne ble spurt om hva de pleide å bruke fritiden til når de ikke var på trening, kamp, eller reise. Svarene peker i retningen at de aller fleste opplever at de har mye fritid, og at de i ser ut til å befinne seg innenfor fotballfeltet selv når de ikke er i en direkte fotballkontekst. Spillernes fritid vil kunne være med å avdekke hvilke kapitalformer de bruker tiden sin til å anskaffe og vedlikeholde. Spillerne oppgir at de er opptatt av å få nok hvile for å kunne prestere, og mye av tiden går nettopp til dette.

Jeg har veldig mye fritid. Det er noen ganger det er vanskelig fylle dagen med noe konstruktivt, så det går mye i typisk PlayStation og så videre... (Spiller 1)

Jeg er en sosial type, så liker jo å være med kompiser. Spille litt FIFA av og til, ete god mat, slappe av liksom og nyte livet (Spiller 5)

Liker å slappe av. En god film. Ballspill, treningssenter, venner (Spiller 8)

Det virker riktignok at noen spillerne mener at periodene med avslapping er vesentlig for å kunne prestere godt på trening og i kamp.

Det blir mye egentrening, og ja, det blir mye som handler med og rundt fotball. Som å få slappet av og restituert, og forbedret ting hele tiden. (Spiller 2)

Det er mye avslapping, restitusjon og oppbygning til trening. Det er de to timene av døgnet hvor du er på jobb, og da bruker du mest mulig tid på liksom å legge til rette for de to timene, til å være så bra som mulig. (Spiller 3)

Som svarene til spillere viser, blir mye av fritiden brukt til avslapping. Det er naturligvis en viktig del av å være profesjonell idrettsutøver, og samtlige virker å ha de samme interessene. Flere av spillerne drar frem de samme interessene på fritiden, som hovedsakelig dreier seg om å se film, spille tv-spill eller drive egentrening. Dette er et tydelig tegn på at spillerne har de samme preferansene, og dette skyldes deres fotballhabitus og sterke tilknytning til fotballfeltet. For å ha høy fotballkapital viser det seg dermed at en blant annet bør følge med på fotball, være opptatt av damer, spille tv-spill og drive egentrening. Det er også viktig å nevne at en vesentlig del av å ha fotballkapital vil også dreie seg gode prestasjoner på i trening og kamp. En fotballkapital vil sannsynligvis ikke være vektlagt i noen stor grad i andre yrkesrelaterte felt (Bourdieu, 1990a; Webb, et al., 2002). Høyere utdanning ser ikke ut til å ha noen betydning for å oppnå fotballkapital. Dette kommer frem gjennom at spillerne ikke nevner høyere utdanning som noe det blir snakket om i fotballfeltet eller som noe de driver med på fritiden. Det trenger riktignok ikke å bety at tilknytning til høyere utdanning har en negativ innvirkning på fotballkapitalen. Det ble tidlig i gjennomgangen av intervjumaterialet funnet en markant forskjell mellom de to klubbene når det kom til høyere utdannings plass. Derfor vil det være vesentlig å analysere posisjonen til utdanning i fotballfeltet med hensyn til lokale fotballfelt, som vil bli analysert i det følgende.

5.2 Lokale fotballfelt

Den profesjonelle fotballen som sosialt felt er blitt beskrevet ovenfor, men intervjuene med spillerne har avdekket at det også er vesentlig å beskrive lokale fotballfelt. Sosiale felt vil også kunne deles inn i underfelt (Jarvie & Maguire, 1994). De norske tippeligaspillere har naturligvis mye til felles, men det viser seg at på noen områder er det vesentlige forskjeller mellom de ulike klubbene. Det er derfor relevant å se på hvordan de lokale fotballfeltene kan være ulike, med vekt på hvilken plass utdanning ser ut til å inneha.

De to klubbene som spillerne representer har som beskrevet i metoden både likheter og ulikheter. De har omtrent samme økonomiske budsjett for sesongen 2013, og begge lagene kommer fra relativ små steder i Norge. Klubbene er riktignok ulike i at klubb A ligger i nærhet en storby og klubb B ligger relativt skjermet fra andre byer. En annen stor forskjeller mellom klubbene er at klubb A har en langt yngre gjennomsnittsalder enn klubb B. I denne sammenhengen er det også viktig å vise til at ingen av de fire spillerne i klubb A tar høyere utdanning, mens tre av fire i klubb B studerte på tidspunktet da intervjuene ble gjennomført. Dette i seg selv antyder at høyere utdanning muligens har en annen posisjon innenfor de to lokale fotballfeltene. Det vil i det følgende vil det bli analysert hvilken betydning de lokale fotballfeltene har for spillernes holdning til høyere utdanning, i hvilken grad det finnes en kapitalkonflikt, hvordan klubbene tilrettelegger for studier, og spillerens holdning til hvilket ansvar klubben bør ha.

5.2.1 Ulik holdning til høyere utdanning

Spillerne ble spurt om hvilke holdninger det er til høyere utdanning i den klubben de tilhører. Det var av interesse å avdekke om det er slik at spillerne i klubbene opplever en felles holdning til det å kombinere fotballen med høyere utdanning. I lag A virker det som at det verken er en positiv eller negativ holdning, men heller at høyere utdanning blir gitt liten oppmerksomhet. Dette blir uttrykt på følgende måte av spiller 1 og 4:

Altså, det er ikke mye snakk om det. Det er ikke så mange som driver med det...har ikke vært så mye veldig samtaletema. Det har det ikke, selv om jeg har tenkt på det en del selv... (Spiller 1)

Det er ikke så mye snakk om det. Nå vet jeg "Tor" tar utdanning på BI, men utenom det er ikke så mange som tar utdanning, så det er lite snakk om det (Spiller 4).

Spiller 3 opplever også at det er lite snakk om høyere utdanning, men det er riktignok ikke alle spillerne i lag A som opplever at utdanning er nøytral Spiller 2 utdyper:

Det er bra. Er en del som tar studier ved siden av, og en del som tidligere har gjort det...Så jeg opplever et positivt syn (Spiller 2).

I lag B derimot virker det som at utdanning har større betydning i gruppen. Samtlige fire spillere sier at det er en positiv stemning for utdanning innad i laget, og at flere spillere i laget fortiden studerer ved høyskole eller universitet. Spiller 8 og 5 uttaler det slik:

Det er veldig bra...en del av spillerne som tar det veldig seriøst, som vil gjøre en innsats for å få seg en utdanning i tillegg. (Spiller 8)

Holdningen er bra. Jeg tror (klubben) er en klubbene som har flest spillere som tar utdanning... (Spiller 5)

Som en ser så virker det å være en bedre holdning til å ta utdanning i klubb B, som sannsynligvis er både årsak og virkning til at tre av fire spillere studerer, mot null i klubb A. Dette alene er med på å antyde at det finnes en ulik holdning og praksis i de to lokale fotballfeltene (Bourdieu, 1990a). Spillerne i klubb B opplever alle en positiv holdning til å kombinere fotballen med studier, mens det i klubb A som det finnes en mer nøytral holdning. Det som likevel er sikkert er at det ikke virker som det er en negativ holdning i noen av lagene. Dette motstrider tidligere forskning har hevdet at fotballfeltet har en negativ effekt på utdanning (Gearing, 1999; McGillivray, et al., 2005; McGillivray & McIntosh, 2006).

En av hovedgrunnen til at det finnes en ulik holdning til høyere utdanning vil muligens være knyttet til hvordan klubbledelsen legger til rette for å studere, og dette vil bli analysert i kapittel 5.2.4. Holdningene til høyere utdanning vil sannsynligvis være med å påvirke hvordan spillerne opplever en kapitalkonflikt i møte med høyere utdanning, som i det følgende vil bli diskutert.

5.2.2 Kapitalkonflikt

I kapittel 5.1.1 ble det avdekket at spillere har en svært sterk tilknytningen til fotballfeltet. Spillerens sterke tilknytning og posisjon i fotballfeltet vil muligens påvirke hvordan spillernes tilknytningen er til andre sosiale felt (Bourdieu, 1990a). Deres posisjon i fotballfeltet vil ha liten betydning innenfor andre sosiale felt, der det vil være en annen logikk og struktur, og med andre former for kapital som gir makt og innflytelse (Jarvie & Maguire, 1994). Som nevnt vil også dette muligens være et enda større tilfelle akkurat innenfor fotballfeltet, fordi det er blitt funnet å være et svært autonomt felt (McGillivray & McIntosh, 2006).

Tidligere forskning har funnet at høyere utdanning i fotballfeltet fører til en kapitalkonflikt fordi det er lite verdsatt i fotballfeltet (Gearing, 1999; McGillivray & McIntosh, 2006). Spillerne ble derfor spurt om de følte at deres sterke tilknytning til rollen som fotballspiller påvirker deres evne til å ta på seg roller i andre sosiale felt. Det ble avdekket at selv om svarene varierte, fantes det antydninger om en forskjell mellom de lokale fotballfeltene. I klubb A opplevde tre spillere at de i møte med andre sosiale felt følte vanskeligheter med å få innpass. Spiller 1 og 4 uttalte følgende:

Jeg føler jo at det kan være litt vanskelig. Jeg er jo vant til rollen som fotballspiller, og derfor vil det nok være uvant og skulle for eksempel gått over i en helt annen jobb, eller rett i studiesammenheng. Det hadde nok gått, men ja, hadde vært vanskelig sikkert. (Spiller 1)

Jeg tror det ville vært vanskelig å gått på studie og skole og sånn...Jeg husker når jeg gikk på (navn på videregående skole) så var det vanskelig å prestere på skole for eksempel, selv om det var tilrettelagt... (Spiller 4)

Det var riktignok ikke alle i klubb A som opplever det som problematisk å være sterk knyttet til fotballfeltet. Spiller 3 sier at han ser at det for noen kan være et problem, men opplever at han klarer det selv:

Det kan nok være det. Ser helt klart den. Men jeg tror det er mye fra person til person, hvor mye en klarer å skille det å være fotballspiller på trening, og når en er ferdig da på trening, hvor mye en klarer å skille fotball fra resten av dagen. Det å kunne dele opp dagen i faser...Det føler jeg er noe jeg klarer fint, for hvis jeg bestemmer meg for noe er det "all-in". (Spiller 3).

Det virker derfor som at spillerne i klubb A til en viss grad opplever at deres tilknytning til fotballfeltet er problematisk, selv om det varierer. I klubb B syntes spiller 6, til tross for at han tok utdanning, at han føler seg litt utenfor når han er i utdanningsfeltet:

Jeg merker at det kan være litt vanskelig. Jeg er nok aller mest trygg og komfortabel på en måte når jeg spiller fotball. I mitt ess kan man si. Studiene kan av til føles litt sånn fremmed på en måte (Spiller 6).

De andre spillerne i lag B opplever at de personlig syntes de evner å oppholde seg i andre sosiale felt uten problemer. Dette blir uttrykt gjennom spiller 7 og 8 på følgende måte:

For noen vil det nok kunne være vanskelig, men jeg syntes selv jeg fikser det veldig bra...Trives faktisk godt med å føle at jeg evner også på andre områder. (Spiller 7).

Nei, det syntes jeg ikke er noe problem. Når jeg studerer føler jeg meg komfortabel og at jeg evner, som i fotballen på en måte, selv om det handler om ulike ting. (Spiller 8).

Ut fra spillernes uttalelser er det antydninger om at det finnes forskjeller når det kommer til hvilken grad spillerne opplever en kapitalkonflikt. Selv om forskjellene ikke er svart-hvitt, virker det som at spillerne i klubb A i større grad opplever en kapitalkonflikt enn spillerne i klubb B. Selv om det tidligere er funnet at mesteparten av fritiden blir brukt innenfor fotballfeltet også for spillere i klubb B, viser deres

utsagn at de ikke har noen problemer med å oppleve innpass i andre sosiale arenaer. Til tross for at spiller 6 opplever det ”*litt vanskelig*” virker det som at spillerne i klubb B, innehar i større grad også andre kapitalformer enn kun en fotballkapital.

I klubb A opplever ikke spiller 3 noe stort problem, men de tre andre syntes det er problematisk å føle innpass i andre sosiale felt. Dette vil muligens være en konsekvens av at spillerne ikke innehar andre kapitaler i noen særlig grad, som vil fører til liten makt og innflytelse i felt som ikke verdsetter fotballkapital (Bourdieu, 1990a; Sestoft, 2006a). Fotballkapital har som nevnt liten grad av overførbarhet til andre felt, og vanskeligheten med å tilpasse seg en ønsket posisjon i andre sosiale felt kan støttes av funnene om at mange tidlige idrettsutøvere opplever å befinne seg i et ”ingen-manns-land” (Gearing, 1999; Kerr & Dacyshyn, 2000). Spillerne i dette utvalget er i begynnelsen av sin profesjonelle karriere, men vil likevel maksimalt kun har igjen 15-20 år av karrieren. Det er derfor problematisk at spillerne kun bygger og vedlikeholder sin fotballkapital, fremfor å utvikle andre kapitalformer.

5.2.3 Utfordrende kombinasjon

Det å kombinere en profesjonell idrettskarriere med studier på høyskole eller universitet, vil ikke kun være problematisk grunnet opplevelsen av å ikke føle innpass i andre sosiale felt. På spørsmål om de tror de ville ha studert hvis ikke spilte fotball svarte alle at det ville de sannsynligvis har gjort, som vises gjennom uttalelsene til spiller 2, 3 og 1:

Ja, da hadde jeg studert fulltid nå. Det er jeg ganske sikker på! Tiden som går til fotball ville bli brukt på noe annet, og jeg tipper utdanning. (Spiller 2)

Jeg hadde nok tatt utdanning, men vil ikke si at det er negativt ladet sånn sett. Vil heller si at det er liksom, at fotball er en drøm. Når du har en mulighet til å følge drømmen din i forhold til det normale liv, velger man å følge drømmen sin...nødt til å ofre noe liksom. (spiller 3)

Det tror jeg, men jeg tror ikke fotballen er noe hinder. Men begynner å føle at det er på tide å finne på noe nå. Det har forandret seg siden tiden etter videregående. Nå er

det godt å ha noe ved siden av. Alle kompisene har flyttet vekk, og kommer videre med livet sitt. Og får følelsen av at man vil holde følge...lett som fotballspiller å skylde på fotballen, og det er det ingen grunn til. (spiller 1)

Selv om spillerne uttaler at de sannsynligvis hadde studert om de ikke spilte profesjonell fotball, finnes det ulike opplevelser rundt hvilken rolle fotballen spiller. Spiller 2 og spiller 3 virker å velge bort høyere utdanning for å kunne fokusere maksimalt på å leve ut ”drømmen”. Det kan derfor virke som at de ikke føler de ikke har nok tid eller energi til å kunne kombinere, og at dette vil gå utover fotballen. Funnene kan støttes av en rekke tidligere studier som har funnet at forholdet mellom idrett og utdanning er preget av konflikt, som regel (Christensen & Sørensen, 2009; Gilbert & Breivik, 1999; Hickey & Kelly, 2005, 2008; Miller & Kerr, 2002; Stenset, 2011).

I kontrast til funnene opplever spiller 1 at fotballen ikke er noe hinder, men heller noe som mange bruker som unnskyldning for å ikke studere. Han føler i motsetning til de andre spillerne i lag A, at fotballspillere har mer en nok tid til å kunne studere. En slik holdning støttes av McGillivray, et al., (2005) som finner at fotballspiller har svært mye fritid, men at denne tiden i liten grad blir benyttet til å studere. En slik holdning vil også støtte funnene til Jonker, et al., (2009) og Richards og Aries (1999) som finner at forholdet mellom idrett og utdanning ikke er preget av konflikter, men heller lar seg fint kombinere. Det vil likevel være lett for en spiller å skylde på at tiden ikke strekker til for å studere ved siden av, men dette trenger nødvendigvis ikke være tilfelle for alle.

Tre av fire spillerne i klubb B tar høyere utdanning, og når de blir spurt om hvordan de føler at tilknytningen deres til fotballklubben påvirker studieløpet svarer de alle at det har en hvis påvirkning:

Da hadde jeg sikkert gått andre året på høyskolen, men sånn sett var det fotball jeg helst ville gjøre. Studiene var bare sånn på en måte en reserveplan ... (Spiller 6)

Det kan bli litt vanskeligere. På andre laget er det null stress, men her på førstelaget er det vanskeligere. Hvert fall for å få den peaken karaktermessig. Men det er verdt syntes jeg (Spiller 8)

Da vil jeg tro at jeg hadde studert i (navn på by) og fullt et normalt studieløp... (Spiller 7)

Det er helt tydelig at spillere som kombinerer fotball med studier prioriterer fotballen og lar studiene komme i andre rekke. Dette kan sees i sammenheng med tidligere studier som også finner at i et valg mellom idrett og studier så vil alltid idrettsutøvere prioriterer idretten (Gilbert & Breivik, 1999; Miller & Kerr, 2002; Simons, et al., 1999; Stenset, 2011). Spillerne som tok studier ble også spurt om hvordan de opplevde kombinasjonen av profesjonell fotball og høyere utdanning. De opplever alle at kombinasjon som utfordrende, men i ulik grad:

Jeg begynte å studere før jeg signerte kontrakt, så nå går jeg deltid for å kunne fullføre først året. Manglet litt oppmøte første året, og det var ganske tøft altså. Vil tro at selvstudier, som ikke krever oppmøte bør gå lettere (Spiller 6)

Det går ikke helt smertefritt... Det er ting som kan være litt vanskelige, men det går som regel greit om man setter inn nok tid og planlegger nøye (Spiller 8)

Man trenger veldig god planlegging, og være klar for store skippertak. Før hadde jeg alltid på andrehånd og skole som nummer en. Men nå etter jeg skrev kontrakt (Profesjonelt) er det omvendt. Det er jobben min, og da skal jeg gjøre det skikkelig. Skole har jeg alltid tid til å ta igjen senere, men alt jeg kan få gjort nå er bare bra. (Spiller 7)

Spillerne opplever alle utfordringer knyttet til å studere. Det virker som spillerne opplever utfordringer med tid, som spillere i lag A fryktet ville være tilfelle. Det virker som at denne utfordringer kan løses ved god planlegging. Både spiller 6 og 7 oppgir planlegging er en forutsetning for å lykkes, og dette støttes av tidligere funn (Aquilina, 2009; Christensen, 2009; Jonker, et al., 2010; Jonker, et al., 2009; Richards & Aries, 1999). Gjennom å planlegge timene i døgnet på en effektiv og god måte vil

spillerne ha langt større mulighet for å suksessfullt prestere i flere sosiale felt (Jarvie & Maguire, 1994).

5.2.4 Tilrettelegging

Den posisjonen spillerne opplever at utdanning har i deres lokale fotballfelt, vil muligens avhenge av de holdningene som trenere og ledere i klubben gir uttrykk for. Gjennom spillernes svar virker det som klubbene uttrykker ulike holdninger til å kombinere fotballen med høyere utdanning. I klubb 1 virker det ikke som klubben har fastlagt noen tydelige tanker og holdninger til dette:

”Nei, vi har ikke har hatt så mye fokus på at du skal ta utdanning da, selv om noen tar. Du må ta ansvar selv. (Hvis en selv tar ansvar, blir det da til rette lagt?) Ja, men da kanskje litt mer fra skolen sin side. Sånn som du som tar skole nå, blir det nettstudier, eller at du ikke trener å være i alle obligatoriske timer... (Spiller 2)

Nå har hatt kontraktsmøter og snakket med de om sånt da. Det virker som de ikke står i veien for noe, det gjør det ikke. Men da kommer det inn igjen det med å være selvstendig...det virker som de til en viss grad vil tilrettelegge (Spiller 3)

Det tror jeg de ville gjort. Fordi jeg det er noen junior spillere som trener med oss som har en snakkis med trenere og skole, og får litt sånn tilrettelagd. Så jeg tror de kunne hjulpet til der (Spiller 4)

Det virker som om spillerne ikke er helt sikre på hvordan holdningene til å tilrettelegge for en kombinasjon av fotball og høyere utdanning er blant trenere og ledere i klubb 1. Spillerne uttaler at ”de tror” og ”at virker som” som at klubben ville tilrettelagt, som viser tydelig at klubben ikke har fremmet høyere utdanning for spillerne på en konkret måte. Dette kan sees i sammenheng tidligere funn som viser at klubbene i liten grad er lyste på å tilrettelegge for høyere utdanning, fordi de gir gode lønninger (Solenes, et al., 2008). Som spiller 1 uttaler, kan det være mulig å få tilrettelagt en kombinasjon av fotball og høyere utdanning, men da vil det sannsynligvis være utdanningsinstitusjonen som må stå for tilretteleggingen, og ikke klubben. Det virker derfor som klubben skyver ansvaret over på spillerne selv og på

utdanningsinstitusjonene, som også er blitt funnet å være tilfelle i flere tidligere studier (Aquilina, 2009; Bergsgard, 2003; Solenes, et al., 2008; Sæther, 2013). Dette er også problematisk fordi klubben har en svært sentral rolle for spillerne. Tidligere forskning har funnet at idrettsutøvere tenker mindre på en karriereplanlegging, og er avhengig av at klubbene legger godt til rette (Martens & Cox, 2000). Når dette ikke blir gjort, vil sannsynligvis flere av spillerne ikke evne å lage egne karriereplaner for fremtiden som ville vært for deres beste.

Lag 1 syntes å ha en annen holdning til fotball og utdanning. Spillere fra klubb 2 uttaler at de opplever en positiv holdning fra trenere og ledelse i klubben, hvor en kombinasjon til en viss grad blir anbefalt. Spiller 7 uttaler at klubb 2 prøver å få spillerne sine til å ta høyere utdanning, men at det er langt fra var noen tvang:

De pusher oss litt, men det er ikke noe sånn at nå må du. Det er ditt egen valg til syvende og sist. Men altså i (navn på klubb 2) er det veldig gunstig for høyskolen ligger i stadion. Så vi kan gå fra trening og til klasserom til trening på 10 minutt, så det er jo veldig gunstig, og det er en mulighet noen mange andre har, så lenge de ikke tar nettstudier. Så sånn sett er (navn på klubb 2) veldig ideelt å studere i'' (spiller 7)

I tillegg til at de andre spillerne også opplever en positiv holdning innad i klubb 2 når det gjelder å ta høyere utdanning, og nevner i tillegg at klubben har en egen pengebonus for de spillerne som evner å stå på eksamener.

Det blir det absolutt. Klubben gjør hvert fall en god innsats for at fotball skal kombineres med studiene. At du tar utdanning er veldig viktig. Har også en del bonuser innenfor det, og føler at en del av spillerne tar det seriøst... (spiller 8)

...Det er veldig bra kombinert, at du kan ta relativt mange fag på (navn på høgskolen) Hvis du må på skolen, kan du stå over styrketrening på ettermiddagen og ta den etter skolen. Det en del i kontrakten at hvis du står på høyskoleeksamen så får du utbetalt en bonus. (Spiller 5).

Det kommer tydelig frem fra spillerens utsagn om at klubb B har en tydelig holdning: De vil at spillerne skal studere ved siden av fotballen. Fremfor kun å råde spillerne til

å gjennomføre høyere utdanning, har klubb 2 kontraktsfestet at spillere som gjennomfører og består høyere utdanning får en bonus. En økonomisk gevinst for å gjennomføre høyskolefag, vil sannsynligvis være med på å motivere flere til å ta høyere utdanning, samtidig som det sender ut en tydelig holdning om hva klubben mener om en kombinasjon av fotball og høyere utdanning. Det kommer også frem at klubb 2 legger godt til rette slik at spillerne skal kunne få med seg både fotballtreninger og undervisning. Som spiller 5 uttaler er klubben velvillige til at spillere kan flytte visse treninger, om det skulle kollidere med treningstidspunkt. Klubb B skyver derfor ikke ansvaret for å tilrettelegge over på spillerne selv og utdanningsinstitusjonene, men tar initiativ selv. Dette skyldes nok til en viss grad, som spiller 7 uttaler, at rammebetingelsene ligger til rette for det ved at høyskolen er i umiddelbar nærhet til treningsanlegget. Det gjør det naturligvis lettere å legge til rette for en kombinasjon av fotball og høyere utdanning. Klubb 2 er dermed muligens i en særstilling når det gjelder den umiddelbare nærheten mellom klubb og utdanningsinstitusjon, men de fleste, om ikke alle, tippeligaklubbene i Norge ligger i relativ nærhet til et universitet eller høyskole. Klubbene vil dermed med stor sannsynlighet ha mulighet til å samarbeide med de lokale utdanningsinstitusjonene det skulle være et ønske om det.

Spillerne ble i forlengningen av spørsmålet om klubbens tilrettelegging også spurt om hvilken innflytelse de selv føler de har. Ikke overraskende føler spillerne i klubb B at de har en stor innflytelse på hvordan klubben tenker når det kommer til høyere utdanning:

Her i (navn på klubb) er det nok slik at det er litt sånn at spillerne har pushet det frem, og litt sånn at forholdene er der. Når vi kommer på trening ligger jo skolen (høgskole) der liksom ... Det er liksom veldig greit (Spiller 5)

Ja, føler helt klart at vi har noe vi skulle sagt. Det er godt tilrettelagt allerede syntes jeg, men om det skulle være noe mer føler jeg de ville hørt på oss...” (Spiller 6)

Det virker som at spillerne føler at klubben så langt det lar seg gjøre vil tilrettelegge for at spillerne tar utdanning. Spillerne virker å ha en innflytelse på hvordan klubben

tilrettelegger for utdanning. I klubb A virker det å være en helt annen praksis hvor spillerne ikke føler de har noen stor innflytelse på tilrettelegging for å ta studier:

Nei, det tror jeg blir litt vanskelig, hver fall med sånn som tidspunkt og sånn da. Vi kunne kanskje gått inn å samarbeidet med en skole da, men da måtte skolen ha lagt til rette ... (Spiller 2)

Det tror jeg spørs på hvor mange. Hvis 50 prosent av gruppen hadde da gått på skole, så tror jeg at vi kunne pushet på tidspunkt og sånn. Men tror ikke vi kunne pushet for mye uansett, for det blir en balansegang (Spiller 3)

Spillere uttrykker at de i liten grad føler at de har muligheten til å påvirke hvordan klubben tilrettelegger for studier, men at det muligens kunne gått hvis svært mange ønsket det. Alt i alt er det en markant forskjell i de to lokale fotballfeltene når det kommer til tilrettelegging for utdanning (Bourdieu, 1990a). Det var derfor viktig å avdekke i hvor stor grad spillerne føler at det er klubbens ansvar å tilrettelegge og oppmuntre for å studere. Det vil videre bli analysert.

5.2.5 Ansvar

Klubbene har vist seg å være ulike når det gjelder å legge til rette for studier. Et interessant spørsmål som da dukker opp er hva spillerne selv mener om klubbens rolle. Mener spillerne at det utelukkende er spillerens ansvar å ta initiativ for høyere utdanning, eller bør klubbene være aktive i å veilede og tilrettelegge for utdanning? Når spillerne blir stilt spørsmålet om klubbens ansvar, er det mulige å avdekke visse forskjeller i de lokale fotballfeltene.

I klubb A er det ulike meninger om hvilket ansvar klubben burde ha ovenfor sine spillere. Spiller 3 og 4 mener i all hovedsak at ansvaret hovedsakelig på individet selv:

Selvfølgelig, det hjelper jo på om de gir deg råd, det mener jeg de bør gjøre, men i hovedsak vil jeg si at det er spillerens ansvar, og eventuelt gå til de å spørre ... (Spiller 3)

Jeg føler selv at det må være hver enkelt (valg) egentlig. Så kan man eventuelt få hjelp gjennom klubben hvis man vil, og hvis man vil det bør klubben kunne gjøre noe med det (Spiller 4)

Spiller 1 og 2 mener føler klubben i større grad enn de gjør, bør ta et ansvar:

Ja, jeg mener de (klubben) bør ta initiativ da, til å gi råd, veilede, og oppfordre oss til det (Spiller 1)

ja, jeg mener du kanskje bør pushe det en litt mer da. Selvfølgelig har du ansvar for deg selv da, fordi de (klubben) har ikke noe å gjøre med deg når du ikke er fotballspiller, for det er jo det de bruker deg som da. Men mener de bør ha litt mer bevisstgjøring på hvor viktig det er å ha noe annet, uten å tvinge da, men å legge til rette. (Spiller 2)

Spillerne i lag A er uenige i om det først og fremst er klubbens eller spillerens ansvar å legge til rette for å kombinere fotball og utdanning. Det har visst seg at lag A i liten grad tilrettelegger og veilede spillerne til å til å ta høyere utdanning. Når spillerne selv opplever det som deres eget ansvar, kan dette minne om en symbolsk vold fra klubben sin side (Webb, et al., 2002). Dette skjer gjennom å få spillerne til å naturliggjøre holdningen om at utdanning er noe først og fremst de selv må ta det hele og fulle ansvaret for, og at det ikke klubbens ansvar. Det kan derfor virke som klubben kun ser på spilleren som en arbeidstaker og dermed har ikke liten interesse utover det å utvikle deres fotballkompetanse. Dette vil klubb A sannsynligvis rettferdiggjøres ved at de gir spillerne lønninger som de fint kan leve av, og dermed ikke har ytterlige ansvar. Når en tar i betraktning at en aktiv fotballkarriere er meget kort og hvor fremtiden alltid er usikker, vil en slik holdning svært ofte være uheldig for spillerne i det lange løp. Spiller 1 og 2 er riktignok av oppfatningen at klubben bør ta en ansvar for å tilrettelegge og veilede, men det vil være vanskelig for dem å få klubben til å ta mer ansvar så lenge ikke alle spillerne føler behovet for det.

I klubb B virker alle relativt samstemte i meningen om hvilket ansvar klubben har. De virker alle enige om at det først og fremst er spillerens ansvar å ta initiativ til å kombinere fotballen med høyere utdanning.

Jeg mener de ikke har et ansvar for å pushe deg til å begynne, men hvis du velger å begynne har de et visst ansvar for å legge til rette for en kombinasjon... (Spiller 5)

Det blir nok litt jevnt fordel. Hvis spilleren vil bør det tilrettelegges... (Spiller 6)

Jeg syntes det er vårt (spillerens) eget ansvar. Klubben kan godt, som de også gjør, legge opp til at vi skal gjøre det, men til syvende og sist er det vi som må ta den endelige avgjørelsen. Det er opp til oss. (Spiller 7)

Først og fremst er det spillerne som må ta tak i avgjørelsen. Det er oss som driver oss selv i forhold til å ta utdanning. Men trenere bør legge til rette, være motivatorer og sånn, og der er (navn på klubb) veldig bra. (Spiller 8).

I klubb B er samtlige spillere enige om at det først og fremst er spillerens ansvar. Forskjellen som avdekkes mellom de ulike klubbene henger sannsynligvis sammen med hvordan de opplever at klubben allerede tilrettelegger for høyere utdanning. Lag B har visst seg å tilrettelegge for utdanning i stor grad, og svarene fra spillerne er derfor naturligvis preget av dette faktum. Svarene kan derfor tolkes slik at spillerne er godt fornøyd med klubbens tilrettelegging for muligheten til utdanning, og at det er spillernes valg om de vil benytte seg av det.

5.3 Endring i posisjonen til høyere utdanning i fotballfeltet?

Et sosialt felts logikk og struktur er ikke statisk, men har en dynamisk utvikling (Sestoft, 2006b). Fotballfeltet er ikke noe unntak, og det vil derfor mest sannsynlig forandre seg etter trender og behov i samfunnet. Forandring i et felt skjer gjennom at spillereglene blir forandret ved at heterodoxaer oppstår som i noen tilfeller vinner frem og danner en ny doxa i feltet (Aakvaag, 2008). Som nevnt innledningsvis er den økonomiske situasjonen i en rekke tippeligaklubber usikker, hovedsakelig grunner tilskuersvikt. Det er blitt funnet en lignende økonomisk situasjon i det skotske fotballfeltet. McGillivray og McIntosh (2006) finner riktignok at de stadig mer usikre økonomiske rammene i skotsk fotball, som fører til kortere kontrakter og lavere lønninger, er med på å skape en endringen i fotballfeltet. Slike endringer kan føre til at det autonome fotballfeltet utvikler seg i retningen mot å bli mer heteronomt. Det kan blant annet føre til karriereplanlegging og høyere utdanning får en sterkere posisjon i fotballfeltet, fordi fotballkarrieren blir opplevd som et mer usikkert yrke.

For å kunne avdekke hvordan posisjonen til høyere utdanning vil utvikle seg i det norske fotballfeltet er en nødt til å ta i betraktning en rekke forhold, som ligger utenfor oppgavens rammer. Det som riktignok kan analyseres ut fra datagrunnlaget, er hvordan spillerne opplever endringer i posisjonen til høyere utdanning. Dette vil derfor i det følgende bli analysert. Først vil det bli analysert i hvilken grad spillerne er usikre på fremtiden med tanke på livet etter fotballkarrieren, og om denne overgangen er noe de frykter. Deretter vil spillerens syn på å ta utdanning ved en senere anledning bli analysert, noe som kan være en indikasjon på hvilken posisjon høyere utdanning har, og i muligens i større grad vil få, i fotballfeltet. Tilslutt vil spillerens tanker om fremtidig yrkesveier bli diskutert. I sum vil dette kunne gi et innblikk i hvilken retning spillerne føler at posisjonen til høyere utdanning vil utvikle seg i.

5.3.1 Usikker fremtid

Økonomien i norsk tippeliga har blitt mer usikker, og flere lag som går med underskudd. Dette rammer naturligvis spillerne som får kortere kontrakter og lavere lønn (Haavik, 2010). Det varierer nok i hvilken grad dette preger spillerne, men muligens vil det føre til større usikkerhet rundt fremtiden, og spesielt til tiden etter fotballkarrieren. Spillerne ble derfor spurt om hvordan de så på livet etter

fotballkarrieren. Tidligere forskning har funnet at idrettsutøvere er så dedikerte og fokuserte på utvikle og vedlikeholde sin fotballkarriere at mange unngår å bruke tid og ressurser på å planlegge tiden etter idrettskarrieren (Hickey & Kelly, 2005, 2008; McGillivray, et al., 2005). Det viser seg ikke å være tilfelle hos spillerne i undersøkelsen, der samtlige svarer at tiden etter at fotballskoene må legges på hylla er noe de alle har tenkt over, dog i ulik grad. Spiller 4 og 6 har tenkt over det, uten at det virker som det er noe som er fundert mye over:

Det streifer meg av og til altså. det er sånn du tenker over det når du er alene av og til, og tenke at det skjer jo noe etter fotballen og hva skal man gjøre da. (Spiller 4)

Jeg har prøvd å tenke på det, men komme liksom ikke noen vei. Har tenkt på mange ting jeg har lyst til å blir, så føler jeg har en god del fallskjermer... (Spiller 6)

De andre spillerne oppgir at de tenker mer over det, og det kan virke som at det er noe som kommer med årene. Flere oppgir at de har tenkt mer og mer over det de siste årene:

De siste årene har jeg tenkt en del over det. Det har vært mørke perioder hvor du liksom tenker sånn ”er det virkelig vært å bruke all tiden på det her, og heller kanskje finne seg noe annet å drive med, noe som du vet du kan drive med resten av livet. Så det er noe jeg har tenkt over... (Spiller 1)

Tenker på det mer og mer, eller for hvert år som går da, når du ser du begynner å bli litt eldre. Så har tenkt mer på det nå i det siste en rett etter videregående (Spiller 2)

Jeg tenker ganske mye på det egentlig, selv om alle sier jeg ung og sånn så føler jeg gammel, det gjør jeg. Jeg har hatt store skader hvor det har vært litt sånn enten fortsetter du eller så kommer du tilbake. Det får deg jo til å tenke at når man er ferdige med fotballen så vil man ikke være der at man ved slutten på en karrier står i veikryss og må velge en vei, men heller på forhånd har en vei som man følger... (Spiller 3)

De fleste oppgir at de har tenkt mye over tiden etter idrettskarrieren, men det virker som de i liten grad har planene klare. Spiller 7 derimot virker å klare planer for tiden fremover:

Jeg har begynt på økonomistudiet nå. Ser for meg at jeg skal bli ferdig med bacheloren på en fire-fem år da, så bruker et år eller to ekstra. Så har jeg planer om å ta masterstudiet på (navn på høyskole/universitet) i etterkant. Så det er absolutt noe jeg har tenkt over (Spiller 7)

Det er klare antydninger om at spillerne tenker over og er klar over at det kommer en tid også etter fotballkarrieren. Spillerne virker i mindre grad å ha planene klare for hva de skal gjøre, og de anser fremtiden som utrygg. Det var derfor relevant å spørre spillerne om tiden etter fotballkarrieren er noe de frykter. Svarene varierte, men det kom tydelig frem at for noen var tiden etter idrettskarrieren en svært usikker fase. Spillere 1, 4, og 8 virker i ulik grad å frykte tiden etter karriere

Nei altså, det er selvfølgelig sånn at nå som jeg ikke har begynt med noe så tenker jeg litt sånn "faen, jeg ender opp over 30 og enda ikke har fått begynt med noe liksom, da sitter jeg litt i saks" ...Jeg har jo spilt med eldre karer som er i den situasjonen da, som er fire og tretti (34 år) som legger opp og ikke har noe å falle tilbake på, og jeg har absolutt ikke lyst til å havne i den situasjonen der. Har fått råd fra dem at du absolutt bør ta utdanning og finne noe, så man ikke blir som dem som kun levde livet og hadde fotballen for 10 år siden. (Spiller 1)

Nei jeg er litt usikker og "redd" hvis jeg kan si det sånn rundt hva jeg skal gjøre. Det er en grunn til at jeg prøver og bli ferdig med videregående, og så prøve å få gjort noe etter det. (Spiller 4)

Jeg tar det egentlig som det kommer. Jeg prøver å tenke en dag omgangen, men det er klart at jeg er usikker, vet ikke hva som skjer liksom (Spiller 3)

Det er tydelig at en rekke spillere føler en stor usikkerhet til tiden etter idrettskarrieren. Spillere 1 peker på at eldre spillere har rådet han til å ta utdanning slik at han ikke havner i en situasjon som de selv opplever. Slike råd fra eldre spillere

vil muligens føre til enda større usikkerhet til fremtiden, spesielt om deres råd om å utdanne seg ikke blir etterfulgt. Spiller 3 opplever å ta en dag om gangen, men det er nettopp en slik holdning som fører til at han føler seg usikker. Ved å unngå å tenke langere frem i tid, vil spilleren sannsynligvis oppleve en konstant usikkerhet rundt fremtiden, spesielt etter spillekarrieren.

De andre spillerne opplever i liten grad usikkerhet for fremtiden. De innser at overgangen kanskje ikke er uproblematisk, men det er ikke noe de frykter. Spillere 2, 3 og 6 uttaler på følgende måte:

Nei, det er ikke noe jeg frykter hvert fall. Du finner alltid løsninger hvis du er villig til å lete etter de. (Spiller 2)

Nei, ikke i det hele tatt. Jeg tror det blir en ny og spennende fase i livet, men det er lenge til forhåpentligvis (Spiller 7)

Nei ikke egentlig faktisk. Jeg har liksom alltid drevet og jobbet på siden så jeg tror ikke jeg skulle hatt noe problem med å få meg en jobb hvis jeg trengte det. (Spiller 6)

Spillerne er splittet i synet på perioden etter at karrieren er over. Selv om spiller 2 ikke opplever tiden etter fotballkarrieren som noe han frykter, opplever de andre spillerne som ikke tar utdanning at tiden etter karrieren er noe de i beste fall er usikre på. Ingen av spillerne som tar utdanning opplever at tiden etter karrieren er noe å frykte. Det antyder at tilknytning til høyere utdanning er med på å gi en trygghetsfølelse. Spillerne som tar utdanning opplever at det har flere muligheter i fremtiden, fordi de har opparbeidet seg kapitalformer som verdsettes innenfor andre felt enn fotballen (Bourdieu, 1990a). Det virker riktignok som at spillerne har forstått at høyere utdanning kan være med å gi en tryggere fremtid, og dette vil bli analysert i det følgende.

5.3.2 Planer om høyere utdanning

Tre av spillerne i lag B tar utdanning, og oppgir samtidig at de ikke er urolige for tiden etter fotballkarrieren. De spillerne som derimot ikke tar høyere utdanning for tiden opplever fremtiden som mer usikker. Det viser seg riktignok at samtlige spillere vurderer sterkt å ta høyere utdanning ved et senere tidspunkt i fotballkarrieren, eller etter endt karriere. Spiller 4 og 5 opplever ønsket om å høyere utdanning kun om de finner noe han virkelig brenner for:

Nja, først og fremst skal jeg bli ferdig med videregående tenker jeg, og så må jeg egentlig finne ut hva jeg har lyst til da. Men hvis jeg finner noe som jeg virkelig tror jeg kan klare og som interesserer meg så har jeg veldig lyst til det ... (Spiller 4)

Ja, men jeg har liksom ikke funnet noe. For det første så var jeg drit lei skolen når jeg avsluttet videregående. Så har jeg begynt å tenkt mer på det (høyere utdanning) i fjor høst og i år, men jeg føler jeg må finne noe som interesserer meg før jeg begynner, eller så blir det sånn på "halv-åtte" ... det må også ikke minst la seg kombinere med fotballen. (Spiller 5).

De andre spillerne peker også på viktigheten av å finne noe som interesserer dem, men virker i utgangspunktet svært positive til å gjennomføre studier på sikt:

Jeg har tenkt mye på det. Det som gjelder for meg nå er å finne det som interesserer meg, og noe jeg kunne tenke meg å drive med da. Men jeg er absolutt positiv til det, når jeg finner noe. (Spiller 1)

Ja, absolutt. Jeg holder på med tysk nå (tar opp fag fra vgs.) Jeg tenker å gjøre det (høyere utdanning) selvfølgelig. Det er viktig det. (Spiller 2)

Jada, jeg har planlagt det flere ganger...Det tar tid, skole tar tid, og jeg er en person som hvis jeg går inn for noe så går jeg 100% inn for det, og da har jeg lyst til at det skal være riktig i forhold til det jeg har lyst til (Spiller 3)

Som en ser ovenfor er de fem spillerne som ikke er i høyere utdanning, alle positive til en kombinasjon. Som tidligere påpekt er ingen negative til å ta utdanning, og selv

de spillerne som ikke har gjennomført videregående sier de vurderer å studere i fremtiden. Det er liten tvil om at spillerne oppfatter høyere utdanning som viktig. Selv om samtlige i ulik grad vurderer å ta høyere utdanning senere, er det ingen som har noen konkrete planer om når de skal begynne eller hva de vil studere. Flere nevner at de må finne noe som interesserer dem først, og dette kan tyde på at spillerne har lagt lite arbeid i å utforske mulighetene. Det kan også tyde på at spillerne føler at de bør ha planer om å gjennomføre studier, selv om de muligens ikke er veldig motivert. Å oppgi at man ikke har funnet noe som interesserer kan tjene som en unnskyldning for ikke å studere. Det er også mulig å se svarene til spillerne i lys av tidligere forskning som har funnet at idrettsutøvere som regel tar utdanning, eller har planer om det, først og fremst grunnet en instrumentell tilnærming og pragmatisk tilnærming (Bergsgard, 2003; McGillivray & McIntosh, 2006).

Flere av spillere virker å oppgi et ønske om å utdanne seg først og fremst fordi det er noe de vet vil gi positive effekter, fremfor et sterkt ønske om å utvikle kompetanse. En slik holdning vil muligens være styrt av at spillere vet at deres fremtid innenfor fotballfeltet er usikker, og derfor har følelsen av de må utdanne seg for å ha flere muligheter. Det er likevel liten tvil om at det faktum at samtlige spillere ønsker å gjennomføre høyere utdanning er et tegn på at de mener at posisjonen til høyere utdanning blir sterkere. Dette kan derfor tyde på at doxaen i fotballfeltet utvikler seg i retning av å anerkjenne høyere utdanning i større grad en tidligere (Bourdieu & Wacquant, 1992; Aakvaag, 2008).

5.3.3 Fremtidig jobb – utenfor fotballfeltet?

Spillerne ble også spurt om de hadde tenkt over hva slags yrke de kan tenke seg i fremtiden. Når en tar i betraktning funnene om at mange at fotballspillere er meget sterk tilknyttet fotballfeltet samtidig som de sliter med å finne seg til rette i andre felt, er det er grunn til å tro at mange ser for seg en jobb innenfor fotballfeltet. Det viser seg derimot at det kun er to av spillerne i undersøkelsen som ser for seg en slik jobb.

Altså det er mye jeg kunne tenkt meg, men det må hvert fall være innen fotball tenker jeg da. Om det er rundt, i klubben, eller som trener eller spillerutvikler er noe jeg kunne tenkt meg (Spiller 2).

Ja, altså innenfor treningsbransjen for eksempel er interessant, som en fysisk trener for et fotballag. Sammenhengen trening – fotball hovedsakelig (Spiller 8)

De andre spillerne er enten usikre, eller ser for seg å jobbe innenfor jobber som ikke er tilknyttet fotballen. Spiller 3, 5 og 7 uttrykker det på følgende måte:

Jeg har tenkt innom psykologi, jobbe med mennesker vil jeg uansett. Også vært innom tanken om personlig trener ... (Spiller 3)

Jeg kunne tenkt meg å jobbe med folk...er ikke den typen som liker å sitte inne på et kontor å skrive tall. Være med folk, kanskje noe sånn som lærer eller trafikkjører (Spiller 5)

Det må bli noe innenfor økonomi og sånn. Gjerne kanskje en lederstilling i en bedrift ... (Spiller 7)

Bare to av spillerne vil definitivt jobbe innenfor fotballfeltet. Dette i kontrast til tidligere forskning som finner at fotballspillere i stor grad ser for seg å jobbe innenfor fotballfeltet (Hickey & Kelly, 2008; McGillivray, et al., 2005; Solenes, et al., 2008; Sæther, 2013). Det er interessant at så mange spillere ser for seg jobber som ikke er direkte tilknyttet til fotballfeltet, tatt i betraktning funnene om at flere spillere opplever å ikke finne sin innpass innenfor andre felt. Dette er ytterligere tegn til at doxaen på fotballfeltet kan være i endring. Spillerne tenker ikke automatisk i retning at de er nødt til å jobbe innenfor fotballen, men kan heller tenke seg å arbeide i alternative yrkesfelt (Bourdieu & Wacquant, 1992; Aakvaag, 2008).

Det virker som spillerne ser for seg en rekke ulike yrkesretninger, men det finnes noen likhetstrekk ved de som blir trukket frem. Bortsett fra spiller 7 som vil jobbe innenfor økonomi, virker det som spillerne føler de vil jobbe med mennesker fremfor på et kontor. Dette kan skyldes at spillerne føler at de har kompetanse for å jobbe med mennesker og i gruppe. Når spillerne ble spurt om de følte noe av den kompetansen de lærte innenfor fotballen kunne overføres til utdanning eller arbeidssammenheng, pekte de nettopp på det å jobbe med mennesker:

...Det blir veldig lett å sosialisere seg med andre, fordi du er vant med å være tett på personer hele tiden. Du blir god på samarbeid og lagspill, og det tror jeg hjelper veldig om jeg studerer videre (Spiller 2)

Du er jo en del av en gruppe, så du jobber i team. Så du får mye på den. Samhold, så blir kanskje mer utadvendt...Avhengig av å prate med spillerne på laget og ha en godt forhold til dem (Spiller 5)

Kommunikasjon, og det å kunne gi beskjeder... Så den kommunikasjonsbiten tror jeg er lærerik i forhold til andre roller. Men også det med å fungere sammen med andre. Du har jo folk fra forskjellige kulturer, språk og land. Det er også en veldig god læring...man får et videre innsyn i hvordan folk er, både personlig og kulturelt (Spiller 7)

Denne kompetansen gjør at spillerne vil trives med å jobbe i gruppe, og kan se for seg yrker hvor dette er naturlig. Selv om spillerne ikke nevner det spesifikt fordi de muligens ikke er klar over det, er idrettsutøvere blitt funnet å ha svært gode utviklende selvregulerende ferdigheter (Jonker, et al., 2010; Jonker, et al., 2009). Idrettsutøvere har gjennom idretten opparbeidet seg svært gode evner til å selv-observere, evaluere, reflektere over egne prestasjoner, i tillegg til at de har innarbeidet seg holdningen om at stor innsats og tro på seg selv er viktig. Slike ferdigheter vil muligens ikke spillerne være klar over at de besitter, men det er noe de kan få god bruk for i en rekke yrker. Dette kan bety at de har større muligheter til å lykkes i andre sosiale felt enn de selv tror (Bourdieu, 1990a).

6.0 Etterord

Gjennom analysen har det kommet frem flere viktige funn, som er med på å avdekke posisjonen til høyere utdanning. Oppgavens hovedfunn vil bli presentert nedenfor. I tillegg vil det bli konkludert med hvilken ny kunnskap studien har produsert, før veien videre i form av ny forskning vil bli diskutert avslutningsvis.

6.1 Viktige funn

Oppgaven har søkt etter å avdekke hvilken posisjon høyere utdanning har innenfor fotballfeltet, som har vært og stadig er en aktuell problemstilling. Ved å analysere betydningen av lokale fotballfelt, i tillegg til en mulig endring i høyere utdanning sin posisjon i fotballfeltet, har oppgaven funnet flere viktige funn.

Fotballfeltet har blitt funnet å være et felt hvor aktørene er svært sterkt tilknyttet og har store ambisjoner om sin fremtid. Dette samsvarer i stor grad med tidligere forskning. Det virker å finnes en fotballkapital som spillerne innehar og gjenkjenner seg i. En fotballkapital ser ut til å omhandle en stor interesse for fotball, damer, tv-serier, tv-spill og kroppsfokus. Fotballkapitalen lar seg i liten grad overføres til andre felt, og gjør at fotballfeltet kan sees på som et relativt autonomt felt.

Oppgaven avdekker at for å kunne plassere høyere utdanning i fotballfeltet er en nødt til å ta i betraktning betydningen av lokale fotballfelt. I klubb A tok ingen høyere utdanning, mot tre av fire i klubb B. Holdningen til utdanning viser seg å være langt mer positiv i klubb B enn i klubb A. Oppgaven avdekker videre stor ulikhet i tilretteleggingen for å kunne kombinere fotball med høyere utdanning i de to lokale fotballfeltene. I lag A er det liten grad av tilrettelegging, og ansvaret blir skjøvet over på utdanningsinstitusjonene eller spilleren selv. Spillerne føler at de har lite de skulle sagt. Dette kan vitne om en symbolsk vold som blir utført av klubben ovenfor sine spillere, hvor klubben virker å bry seg lite om spillernes fremtid etter spillekarrieren. I klubb B tilrettelegger klubben gjennom fleksible treningstider og umiddelbar nærhet til høyskole, i tillegg til kontraktsfestet pengebonus ved gjennomførte eksamener. Grad av tilknytning, holdninger og tilrettelegging virker sammen for å plassere høyere utdanning i fotballfeltet.

Tidligere forskning har antydnet at det oppstår en kapitalkonflikt for fotballspillere i møte med høyere utdanning. Det ble funnet sterke antydninger om en forskjell i de lokale fotballfeltene. Spillerne i klubb A opplever en større kapitalkonflikt enn spillerne i klubb B. Det tyder på spillerne i klubb B, i tillegg til fotballkapital, innehar også andre former for kapital. En bedre holdning til utdanning har muligens ført til større aksept for kapitalformer som blir verdsatt i andre felt.

Flere av spillerne som ikke tar utdanning synes ikke tiden strekker til for at de kan kombinere profesjonell fotball og høyere utdanning. Funnene støttes av tidligere forskning som finner at kombinasjonen er preget av konflikt. Andre spillere mener at fotballspillere har mer enn nok tid, men at tilknytningen til fotballfeltet blir brukt som en unnskyldning til å ikke studere. Spillerne som studerer oppgir alle visse problemer med å kombinere, men det løser seg ved ofte ved god planlegging. I valget mellom fotball og utdanning blir riktignok alltid fotballen satt først, noe som er i samsvar med tidligere forskning.

Tidligere forskning har antydnet en endring i fotballfeltet som går i retning av å anerkjenne andre former for kapital. Oppgavens funn støtter at spillerne ser ut til å oppleve at høyere utdanning stadig får en sterkere posisjon i fotballfeltet. Samtlige spillere som ikke studerer sier at de i ulik grad vurderer å begynne. Dette skyldes i stor grad deres opplevelse av at fremtiden etter spillekarrieren er usikker og i noen tilfeller noe de frykter. Spillerne oppgir, noe overaskende i forhold til tidligere forskning, at de hovedsakelig ser for seg å arbeide utenfor fotballfeltet. Dette antyder også at fotballfeltet er i ferd med å bli mindre autonomt enn det tidligere er blitt oppfattet som.

6.2 Veien videre

Studien er blant få som kvalitativt har undersøkt hvordan høyere utdanning oppleves og verdsettes innenfor fotballfeltet, og vil forhåpentligvis bli funnet å være et viktig bidrag til fagfeltet. Oppgaven vil være til nytte både for spillere, klubbledere, og utdanningsinstitusjoner for å øke kunnskapen om hvordan kombinasjonen av profesjonell fotball og høyere utdanning kan fungere. Flere studier på kombinasjonen av profesjonell fotball og høyere utdanning vil gi mer kunnskap om fagfeltet. I denne

sammenhengen ville det være interessant og å studere enda flere lokale fotballfelt, for å finne om det finnes flere ulikheter og sammenfall.

Det vil være interessant å studere holdningene blant lag som er medaljekandidater i tippeliga eller adeccoligalag. Studien tar kun for seg spillere som kan kategoriseres som tidlig-etablerte spillere, og i forlengning av dette vil intervju med spillere mot slutten av karrieren være svært interessant. Videre ville det også vært spennende å gjennomføre et lignende studie innenfor kvinnefotballfeltet i Norge, og sett hvordan posisjonen til høyere utdanning ser ut, og hvordan det lar seg sammenligne med herrefotballfeltet. Studien er gjennomført med utøverne som utgangspunkt, og det ville også vært interessant å sett kombinasjonen fra et annet perspektiv, som eksempel fra et ledelsesperspektiv.

Målet med fremtidig forskning på dette feltet bør være å avdekke enda flere sider av utfordringene med å kombinere fotball og høyere utdanning. Forskningen gir oss større kunnskap om hva som må til for å styrke posisjonen for høyere utdanning i fotballfeltet.

7.0 Litteraturliste

- Adler, P., & Adler, P. A. (1987). Role conflict and identity salience: College athletics and the academic role. *The Social Science Journal*, 24(4), 443-455.
- Aquilina, D. (2009). *Degrees of Success - Negotiating Dual Career Paths in Elite Sport and University Education in Finland, France and the UK*. Doctoral Thesis Doctoral Thesis, Loughborough University, Loughborough.
- Bergli, Y. (2010). 8 av 10 eliteseriespillere mangler utdannelse, *Aftenposten nettutgave*. Retrieved from <http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article171480.ece>
- Bergsgard. (2003). Fornuft og følelser. Unge, lovende idrettsutøvere på spraget til en toppidrettskarriere (Vol. Arbeidsrapport nr. 2). Bø: Telemarksforskning.
- Bourdieu, P. (1984). *Distinction: A social Critique of the Judgement of Taste*. London: Routhledge & Kegan Paul.
- Bourdieu, P. (1990a). *In Other Words: Essays Towards a Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P. (1990b). *The Logic of Practice*. Cambridge: Polity Press.
- Bourdieu, P., & Wacquant, J. D. (1992). *An Invitation to Reflexive Sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Brettschneider, W.-D. (1999). Risks and Opportunities: Adolescents in Top-Level Sport & tilde; Growing Up with the Pressures of School and Training. *European Physical Education Review*, 5(2), 121-133.

- Christensen, M. K., & Sørensen, J. K. (2009). Sport or school? Dreams and dilemmas for talented young Danish football players. *European Physical Education Review, 15*(1), 115-133.
- Colbjørnsen, T. (2011). Krig om talentene Retrieved 14.03, 2013, from <http://www.bi.no/om-bi/Nyheter-fra-BI/Arkiv-2011/Krig-om-talentene/>
- Gearing, B. (1999). Narratives of identity among former professional footballers in the United Kingdom. [Article]. *Journal of Aging Studies, 13*(1), 43.
- Gilbert, R., & Breivik, G. (1999). Hvorfor ble de beste best? Barndom, oppvekst og idrettslig utvikling hos 18 av Norges mestvinnende idrettsutøvere *Skrifter i utvalg* (Vol. bind 15). Oslo: Norges idrettshøgskole, Institutt for samfunnsfag.
- Giulianotti, R. (2005). *Sport: a critical sociology*. Cambridge: Polity Press.
- Hervik, A., & Ohr, F. (2002, 22.11). Myter om norsk fotballøkonomi, *Romsdals Budstikke*. Retrieved from <http://www.mfm.no/db/5/1759.pdf>
- Hickey, C., & Kelly, P. (2005). *Professional education and training for early career players in the Australian Football League: footy first, second and third*. Paper presented at the AARE Annual conference UWS.
- Hickey, C., & Kelly, P. (2008). Preparing to not be a footballer: higher education and professional sport. *Sport, Education and Society, 13*(4), 477-494.
- Haavik, Y. (2010). Fotballpresidenten: -Toppklubbene har tatt økonomiske grep. Retrieved from <http://www.fotball.no/nff/NFF-nyheter/2010/--Toppklubbene-har-tatt-okonomiske-grep/>
- Jackson, S. A., Dover, J., & Mayocchi, L. (1998). Life after winning gold: I. Experiences of Australian Olympic gold medallists. *Sport Psychologist, 12*(2), 119-136.

- Jarvie, G., & Maguire, J. (1994). *Sport and leisure in social thought*. London: Routledge.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M. T., Toering, T. T., Lyons, J., & Visscher, C. (2010). Academic performance and self-regulatory skills in elite youth soccer players. [Article]. *Journal of Sports Sciences*, 28(14), 1605-1614.
- Jonker, L., Elferink-Gemser, M. T., & Visscher, C. (2009). Talented athletes and academic achievements: a comparison over 14 years. [Article]. *High Ability Studies*, 20(1), 55-64.
- Kerr, G., & Dacyshyn, A. (2000). The retirement experiences of elite, female gymnasts. *Journal of Applied Sport Psychology*, 12(2), 115-133.
- Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju*. Oslo: Gyldendal Norsk Forlag 2. utgave.
- Lantz, A. (2007). *Intervju-metodik*. Malmö: Holmbergs.
- Launsø, L., & Rieper, O. (2005). *Forskning om og med mennesker*. København: Nyt Nordisk Forlag.
- Martens, M. P., & Cox, R. H. (2000). Career development in college varsity athletes. *Journal of College Student Development*, 41(2), 172-172.
- Mason, J. (2002). *Qualitative Researching* (Second Edition ed.). London: SAGE Publications.
- McGillivray, D., Fearn, R., & McIntosh, A. (2005). Caught up in and by the Beautiful Game. *Journal of Sport & Social Issues*, 29(1), 102-123.
- McGillivray, D., & McIntosh, A. (2006). 'Football is My Life': Theorizing Social Practice in the Scottish Professional Football Field. *Sport in Society*, 9(3), 371-387.

- McQueen, R. A., & Knussen, C. (2002). *Research Methods for Social Science*. Harlow: Pearson Education Limited.
- Miller, P. S., & Kerr, G. (2002). The Athletic, Academic and Social Experiences of Intercollegiate Student-Athletes. [Article]. *Journal of Sport Behavior*, 25(4), 346.
- NIF. (2011). Årsrapport 2011. Oslo: Norges Idrettsforbund og Olympiske og Paralympiske Komité.
- Pamer, A. (2011). Lundekvam: - Jeg unner ingen det jeg gikk gjennom, *Aftenposten nettutgave*. Retrieved from <http://fotball.aftenposten.no/england/article210049.ece>
- Prieur, A. (2006). En teori om praksis. In A. Prieur (Ed.), *Pierre Bourdieu. En introduksjon* (pp. 23 - 70). København: Hans Reitzels Forlag.
- Rapley, T. (2004). Interviews. In C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (Eds.), *Qualitative Research Practice*. London: SAGE Publications Ltd.
- Richards, S., & Aries, E. (1999). The division III student-athlete: Academic performance, campus involvement, and growth. *Journal of College Student Development*, 40(3), 211-211.
- Ryen, A. (2004). Ethical issues. In C. Seale, G. Gobo, J. F. Gubrium & D. Silverman (Eds.), *Qualitative Research Practice* (pp. 218 - 235). London: SAGE Publications Ltd.
- Rønningen, S. (2010). - Perfekt med fotball og utdanning, *Adresseavisen nettutgave*. Retrieved from <http://fotball.adressa.no/eliteserien/article180412.ece>
- Seale, C., Gobo, G., Gubrium, J. F., & Silverman, D. (2010). *Qualitative Research Practice*. London: SAGE Publications Ltd.

- Sestoft, C. (2006a). Felt: Begreber og analyser. In A. Prieur (Ed.), *Pierre Bourdieu. En Introduksjon* (pp. 157 - 184). København: Hans Reitzels Forlag.
- Sestoft, C. (2006b). Om Pierre Bourdieu og hans værk. In A. Prieur (Ed.), *Pierre Bourdieu. En introduksjon* (pp. 9 - 22). København: Hans Reitzels Forlag.
- Simons, H. D., Rheenen, D. V., & Covington, M. V. (1999). Academic motivation and the student athlete. *Journal of College Student Development*, 40(2), 151-151.
- Solenes, O., Gammelsæter, H., & Herskedal, K. M. (2008). Penger inn, vettet ut? - om idrett, utdanning og kommersialisering (Vol. 8). Molde: Arbeidsnotat / Høgskolen i Molde.
- SSB. (2012). Befolkningens utdanningsnivå, 1. oktober 2011 Retrieved 15.03, 2013, from <http://www.ssb.no/utdanning/statistikker/utniv>
- Stenset, G. (2011). *Toppidrett og Utdanning - Selvbestemmelsesteoriens betydning for utøvernes valg*. Master Master i idrettsvitenskap, Norges tekniske-naturvitenskaplige universitet, Trondheim.
- Sæther, S. A. (2013). Høye ambisjoner og riktig studievalg - eneste vei til en foballkarriere? Retrieved from <http://www.idrottsforum.org/saether130213>
- Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse - en innføring i kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget 2. utgave.
- Vik, Ø. (2013, 29.05.). 120 millioner har glippet for klubbene, *Aftenposten nettutgave*. Retrieved from <http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article281627.ece>
- Webb, J., Schirato, T., & Danaher, G. (2002). *Understanding Bourdieu*. London: Sage.

- Widerberg, K. (2011). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt*. Oslo: Universitetsforlaget AS 3.opplag.
- Woodruff, A. L., & Schallert, D. L. (2008). Studying to play, playing to study: Nine college student-athletes, Å motivational sense of self. *Contemporary Educational Psychology*, 33(1), 34-57.
- Wooffitt, R., & Widdicombe, S. (2006). Interaction in Interviews. In P. Drew, G. Raymond & D. Weinberg (Eds.), *Talk and Interaction in Social Research Methods*. London: SAGE Publications Ltd.
- Aakvaag, G. C. (2008). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Aas, O. I., & Bergli, Y. (2010). Pedersen: - Trenger ikke utdanning, *Aftenposten nettutgave*. Retrieved from <http://fotball.aftenposten.no/eliteserien/article171491.ece>

Vedlegg

Vedlegg 1: Informasjonsskriv angående mastergradsprosjekt

Mitt navn er Andreas Hasund Ødegård og jeg er siste års masterstudent i idrettsvitenskap ved Norges Teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU). Jeg holder fortiden på med den avsluttende mastergradsoppgaven, hvor temaet er *fotball og høyere utdanning*.

Formålet med studiet vil være å utforske hvordan spillere opplever kombinasjonen av profesjonell fotballsatsing og høyere utdanning. Jeg er også veldig interessert i utforske hvordan en lag-kultur/fotballkultur kan være med å påvirke meninger og oppfatninger. For å kunne belyse temaet ønsker jeg å intervju fotballspillere på et høyt nivå i Norge, og i denne sammenheng tar jeg kontakt med dere i håp hjelp til å komme i kontakt med spillere. Jeg vil befinne meg på La Manga i perioden [REDACTED] når flere tippeligaklubber skal være på treningsleir der. Det hadde derfor vært svært gunstig om jeg kunne få gjennomført intervjuene i denne tidsperioden. Jeg har anledning når det måtte passe, og intervjuene vil ha en varighet på ca. 30 minutter.

Det er frivillig for alle informanter å delta i undersøkelsen og det er mulighet for å trekke seg når som helst underveis, uten nærmere begrunnelse. I masteroppgaven vil det være full anonymitet, som vil si at det ikke vil være mulig å gjenkjenne informantene eller klubben. Dersom det er ønskelig kan de som har vært med som informanter få oppgaven tilsendt når den er ferdigskrevet. Studien er meldt til Personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste A/S.

Jeg håper at prosjektet høres interessant ut, og at dere har mulighet og ønske med å få kontakt med spillere. Det vil bli satt stor pris på. Dersom det skulle være noen ytterligere spørsmål, er det bare å ta kontakt på e-post eller telefon.

Med vennlig hilsen

Andreas Hasund Ødegård

Master i Idrettsvitenskap, Institutt for sosiologi og statsvitenskap, NTNU.

E-post: andreod@stud.ntnu.no

Telefon: 91727241

Vedlegg 2: Intervjuguide

Innledning:

1. Hvor lenge har du spilt fotball? og i nåværende klubb?
2. Hvordan vurderer du din egen status i klubben?
3. Hva er dine fotballambisjoner? (Hva ønsker du å oppnå?)
4. Har du gått/gjennomført på videregående skole?
5. Tar du fortiden høyere utdanning, i form av universitets- eller høyskolefag?

Livet utenfor fotball:

6. Har noen gitt deg råd og oppfølging når det kommer til fotballen?
7. Har du opplevd du noe form for press eller forventinger fra andre (venner, familie, osv.) rundt din fotballkarriere?
8. Har noen gitt deg råd og oppfølging i utdanningssammenheng?
9. Har du opplevd noe form for press eller forventinger fra andre (venner, familie, osv.) rundt om å ta å ta utdanning?
10. Hva liker du å drive med på fritiden?

Lagkultur:

11. Hvordan er kulturen evt. miljøet i laget ditt? (Treningskultur og sosial kultur)
12. Hva blir snakket om i garderoben, på feltet?
13. Er det ulike grupperinger i laget?
14. Hvordan vil du beskrive normene og holdningen i laget?
15. Hvordan oppnår man innpass i lag kulturen?
16. Hvordan er synet og holdningene mot å ta utdanning?
17. Hvor sterk er din fotballidentifikasjonen?
18. Hvordan føler du at din fotball identitet påvirker din innpass i andre samfunnsarenaer? (jobb, utdanning, osv.)

Fotball og utdanning:

19. Hvordan har det gått å kombinere skolegang og fotball tidligere?
 - Når og hvorfor begynte det å bli problematisk?
20. Hvordan opplever du en slik kombinasjon nå?
 - Hvorfor / hvorfor ikke?
21. Finnes det noen sider ved fotballen som kan overføres til utdanning? (Planlegging, lederskap, mestringstro, sosiale ferdigheter)
22. Hvordan er din holdning til å ta utdanning senere, f.eks. ved karriereslutt?
23. Føler du at din tilknytning til fotballklubben reduserer mulighet til å ta utdanning?
24. Bli det tilrettelagt for å kunne ta utdanning? (forskjeller fra spiller til spiller?)
25. Føler du at klubben i form av trenere, sportsdirektører osv. har et ansvar ovenfor dere som spillere for å tilrettelegge for å ta utdanning?
26. Hvor stort innflytelse føler du at du og de andre spillere har på tilrettelegging?

Fremtid:

27. I hvor stor grad tenker du på livet etter fotballkarrieren?
28. Hva kunne du tenke deg å jobbe med?
29. Er tiden etter idrettskarrieren noe du frykter/usikker på?

Avslutning:

30. Er det noe mer du selv ønsker å si, eller noe du ønsker å tilføye det som allerede har blitt sagt?

Vedlegg 3: NSD registrering

Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste AS
NORWEGIAN SOCIAL SCIENCE DATA SERVICES

Harald Hårfagres gate 29
N-5007 Bergen
Norway
Tel: +47-55 58 21 17
Fax: +47-55 58 96 50
nsd@nsd.uib.no
www.nsd.uib.no
Org.nr. 985 321 884

Jan Erik Ingebrigtsen
Institutt for sosiologi og statsvitenskap
NTNU
Dragvoll
7491 TRONDHEIM

Vår dato: 08.02.2013

Vår ref: 32952 / 3 / SSA

Deres dato:

Deres ref:

TILBAKEMELDING PÅ MELDING OM BEHANDLING AV PERSONOPPLYSNINGER

Vi viser til melding om behandling av personopplysninger, mottatt 23.01.2013. Meldingen gjelder prosjektet:

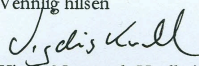
32952	<i>Fotball og utdanning. Hvordan opplever fotballspillere kombinasjonen av fotball og høyere utdanning?</i>
Behandlingsansvarlig	NTNU, ved institusjonens øverste leder
Daglig ansvarlig	Jan Erik Ingebrigtsen
Student	Andreas Ødegård

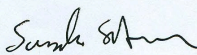
Etter gjennomgang av opplysninger gitt i meldeskjemaet og øvrig dokumentasjon, finner vi at prosjektet ikke medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt etter personopplysningslovens §§ 31 og 33.

Dersom prosjektopplegget endres i forhold til de opplysninger som ligger til grunn for vår vurdering, skal prosjektet meldes på nytt. Endringsmeldinger gis via et eget skjema, <http://www.nsd.uib.no/personvern/meldeplikt/skjema.html>.

Vedlagt følger vår begrunnelse for hvorfor prosjektet ikke er meldepliktig.

Vennlig hilsen

Vigdis Namtvedt Kvalheim

Sondre S. Arnesen

Kontaktperson: Sondre S. Arnesen tlf: 55 58 25 83

✓ Vedlegg: Prosjektvurdering

Kopi: Andreas Ødegård, Prinsens gt 34 B, 7011 TRONDHEIM

Avdelingskontorer / District Offices

OSLO NSD, Universitetet i Oslo, Postboks 1055 Blindern, 0316 Oslo. Tel: +47-22 85 52 11. nsd@uio.no
TRONDHEIM NSD, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 7491 Trondheim. Tel: +47-73 59 19 07. kyrrs.svarua@svt.ntnu.no
TROMSØ NSD, SVF, Universitetet i Tromsø, 9037 Tromsø. Tel: +47-77 64 43 36. nsdmaa@sv.uit.no

Personvernombudet for forskning

Prosjektvurdering - Kommentar

Prosjektnr: 32952

Personvernombudet kan ikke se at det i prosjektet behandles personopplysninger med elektroniske hjelpemidler, eller at det opprettes manuelt personregister som inneholder sensitive personopplysninger. Prosjektet vil dermed ikke omfattes av meldeplikten etter personopplysningsloven.

Personvernombudet legger til grunn at man ved transkripsjon av intervjuer eller annen overføring av data til en datamaskin, ikke registrerer opplysninger som gjør det mulig å identifisere enkeltpersoner, verken direkte eller indirekte. Alle opplysninger som behandles elektronisk i forbindelse med prosjektet må være anonyme. Med anonyme opplysninger forstås opplysninger som ikke på noe vis kan identifisere enkeltpersoner i et datamateriale, verken direkte gjennom navn eller personnummer, indirekte gjennom bakgrunnsvariabler eller gjennom navneliste/koblingsnøkkel eller krypteringsformel og kode.

[Signature]
Vigd. Personvernbud Kvalheim

[Signature]
Solveig S. Amundsen

Besøksadressen: Sandve 8, Aknesen 4P 34 34 23 05
Vedlegg: Prosjektvurdering
Kopit: Andrea Odegaard, Pilsensvei 34 B, 7015 TRONDHØIM